

Taalmakkers E6

Toelichting en Antwoorden

Auteurs

Renée Heiting

Janneke Huizing

At Kasbergen

Evelien Klok

Michelle Kraak

Corrie Meliefste

Coördinatie

Nico van Beusekom

Illustraties

Egbert Koopmans

Bekadidact

Stenvertblok

© 2001

Uitgeverij Bekadidact, Baarn

ISBN 90 262 0343 8

eerste druk, tweede oplage 2003

Basisvormgeving

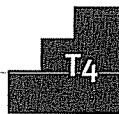
LS Ontwerpers bno, Groningen

Vormgeving

Annemiek Moormann, Dronten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toelichting

T4

Stenvertbloks Taalmakkers

Stenvertbloks Taalmakkers

Het vergroten van de zorgbreedte binnen de eigen groep en onder leiding van de eigen leerkracht. Dat is de bedoeling van de Stenvertbloks Taalmakkers. Sommige kinderen die achterblijven hebben extra hulp nodig van een remedial teacher of orthodidacticus. Maar veel leerlingen zijn goed te helpen door de eigen leerkracht met gerichte instructie en toegespitste extra oefenstof. Taalmakkers biedt deze in direct toepasbare vorm in de eigen groep onder leiding van de eigen leerkracht.

Kinderen die achterblijven kun je gewoonlijk niet even wat extra schriftelijke oefenstof geven en dan verwachten dat ze hun achterstand wel inlopen. Daar is interactie tussen leerkracht en leerling eigenlijk altijd onontbeerlijk bij. In Taalmakkers komt daarom elk leerstofonderdeel systematisch aan bod, waarbij het in de eerste les steeds gaat om het samenwerken tussen leerkracht en leerling. Dat samenwerken vergt van de leerkracht in principe ongeveer tien minuten, waarna de leerling zelfstandig verder kan werken. Effectieve instructie in een kort tijdsbestek en zelfstandig werken van de leerling vormen dan ook samen de basis, waardoor de Taalmakkers kunnen helpen om zorg op maat te bieden.

Leerlingvolgsysteem

De Stenvertbloks Taalmakkers sluiten aan bij de toetsen van het Cito-leerlingvolgsysteem en hebben tot doel leerlingen die de taaltoetsen onvoldoende hebben gemaakt extra hulp en oefenstof te bieden. De Taalmakkers sluiten aan bij de toetsen E4 (Einde groep 4) tot en met M8 (Midden groep 8). De reeks Taalmakkers bestaat dan ook uit acht leerlingendeeltjes, overeenkomstig de acht taaltoetsen van het Cito-leerlingvolgsysteem.

De Taalmakkers kunnen goed worden ingezet direct nadat de halfjaarlijkse Cito-toets is afgenomen. Maar de Taalmakkers zijn uiteraard ook inzetbaar op elk ander moment dat een leerkracht dat zinvol acht. En natuurlijk kan ook de remedial teacher gebruik maken van de Taalmakkers-bloks.

De Taalmakkers bieden een grote verscheidenheid aan aantrekkelijke en systematische oefenstof voor taalvaardigheid in de groepen 4 tot en met 8. De meeste Stenvertbloks, zoals bijvoorbeeld die voor Realistisch Rekenen en voor Taal, kunnen de leerlingen geheel zelfstandig verwerken. Daar is voor weinig kinderen echt instructie bij nodig.

Maar de Taalmakkers zijn het meest effectief in te zetten wanneer de eigen leerkracht beperkte tijd inruimt voor gerichte instructie. De toelichting-antwoordenblokjes geven in het handleiding-gedeelte duidelijk aan hoe de samen werken-momenten hun plaats kunnen krijgen.

Leerstof

De Taalmakkers-bloks zijn zo opgezet dat ze naast iedere taalmethode gebruikt kunnen worden. De leerstof van Taalmakkers is overeenkomstig de indeling van het Cito onderverdeeld in vijf categorieën:

Woordvorming Zinsvorming Functiewoorden Betekenis Conventies

In deze categorieën zijn verschillende taalaspecten te onderscheiden. Daarbij valt te denken aan: meervouden, verkleinwoorden, samenstellingen, voegwoorden, tijdsaanduidingen, enz.

In de inhoudsopgave van ieder blok wordt naast de Cito-categorie en het taalaspect steeds een voorbeeld gegeven. Bovendien is elke Samen Werken-les als zodanig gemarkeerd.

Met deze Taalmakkers-bloks voor de kinderen en met de bijbehorende handleidingpagina's kan de groepsleerkracht de leerlingen gericht instrueren en hen daarna zelfstandig laten werken.

Samen Werken en Zelfstandig Werken

De leerstof in Taalmakkers sluit aan bij de opgaven van het Cito-leerlingvolgsysteem.

Wanneer kinderen veel fouten maken, volstaat het maar zelden om hen slechts wat extra te laten oefenen. De meeste kinderen moeten dan gewoonlijk opnieuw en op een aangepaste manier de leerstof uitgelegd krijgen. Het uitleggen van de leerkracht gebeurt in Taalmakkers in de Samen Werken-lessen.

In de Samen Werken-lessen zijn twee zaken heel belangrijk: interactie en directe instructie.

De eerste oefeningen van een Samen Werken-les maakt de leerkracht samen met het kind.

Door samen de opgaven (hardop) te maken en de leerling zijn eigen denkproces hardop te laten verwoorden, ontstaat een interactief leerproces. Daarin krijgt de leerkracht de gelegenheid zijn instructie heel nauwkeurig af te stemmen op deze specifieke leerling.

In de handleiding van de Taalmakkersbloks wordt beknopt een mogelijke aanpak per opgave beschreven. Uiteraard bepaalt de leerkracht zelf of het betreffende kind meer of nog andere instructie nodig heeft. Deze afstemming leidt tot adaptief onderwijzen.

De Samen Werken-les wordt afgesloten met een of meer oefeningen die de kinderen zelfstandig kunnen maken.

Na de eerste les volgt een tweede en soms een derde les over dezelfde leerstof. Dit zijn leerkracht-onafhankelijke lessen. Hierbij moeten de leerlingen het geleerde inslijpen en dat kan gewoonlijk zonder hulp van de leerkracht. Dat geeft het kind de mogelijkheid om onder eigen verantwoordelijkheid zijn werk aan te pakken. Het geeft de leerkracht gelegenheid en tijd om andere leerlingen extra aandacht te geven. Deze zelfstandig te verwerken lessen duiden we in Taalmakkers aan met Zelfstandig Werken-lessen.

Lesopbouw

De Samen Werken-lessen hebben allemaal dezelfde lesopbouw. Ze beginnen gewoonlijk met een oefening die de leerstof op een eenvoudig niveau aanreikt, opdat de leerlingen weinig of geen fouten maken. Daardoor doen de kinderen een positieve ervaring op met het betreffende leerstof-onderdeel. Deze oefening kunnen de leerlingen vrijwel altijd zelfstandig maken.

De volgende opgaven bieden vervolgens een aanpak om de leerstof te gaan bespreken. Deze opgaven zijn bedoeld om in interactie tussen leerkracht en leerling te worden doorgewerkt. Meestal zal dit lesmoment tussen leerkracht en leerling(en) zich tot ongeveer tien minuten kunnen beperken. Het gaat er daarbij om dat een leerling zicht krijgt op hoe hij te werk moet gaan met deze leerstof. In de daarop volgende oefeningen kan de leerling dan laten zien die instructie te hebben begrepen. En daarmee wordt de Samen Werken-les afgesloten.

Vervolgens moet de nieuwe aanpak worden ingeslepen. Dat kan met behulp van de Zelfstandig Werken-lessen. Want na elke Samen Werken-les volgt minstens één Zelfstandig Werken-les. Die begint meestal met een vertrouwde oefening, die in principe door elke leerling goed is te maken en daarna door moeilijker opgaven wordt gevolgd. De laatste oefening van een Zelfstandig Werken-les is qua vorm gelijk aan de toets van het Cito. Daarmee wordt niet alleen de leerstof-inhoud, maar ook de afvraagvorm vertrouwd voor de leerlingen.

Bovenstaande opzet geldt voor elk leerstofonderdeel. Wanneer daarvan wordt afgeweken, staat dat vermeld in de handleidingpagina's bij de betreffende lessen.

Aansluiting

Soms vallen leerlingen uit bij leerstof, die ze eerder wel leken te beheersen. Blijkt dat tijdens de Samen Werken-les dan kan ook teruggegrepen worden op een eerder deeltje van Taalmakkers.

Adaptief Onderwijs

Bij adaptief onderwijs zijn een drietal kenmerken te onderscheiden.

- Het pedagogisch handelen van de leerkracht en het bevorderen van zelfvertrouwen, gevoelens van competentie en de zelfstandige leerhouding van de leerling.
- De didactiek en de organisatie van het leerproces, gekenmerkt door effectieve instructie en verlengde instructietijd, en
- Het omgaan met verschillen tussen leerlingen.

Taalmakkers richt zich vooral op de didactiek en de organisatie enerzijds en het inspelen op de verschillen anderzijds. Door de contexten en de opzet van de Samen Werken-taken en Zelfstandig Werken-taken probeert Taalmakkers het pedagogisch handelen van de leerkracht en de zelfstandigheid van de leerlingen te bevorderen.

Diagnosticerend onderwijzen met het directe instructie-model

Tijdens de Samen Werken-lessen heeft de leerkracht tot taak diagnosticerend te onderwijzen. Daarbij kan het directe instructie-model worden gebruikt. Daarbij gaat het om vijf stappen.

De leerkracht

- vertelt het kind wat het doel is van deze interactieve les;
- geeft het kind een oriëntatie op de te maken oefeningen;
- oefent samen met het kind hardop;
- gaat na of het kind het echt begrijpt en geeft positieve feed-back;
- laat de kinderen zelfstandig inoefenen.

De leerkracht geeft dus een nieuwe oriëntatie, helpt, oefent samen met het kind en gaat na of de leerling de oefenstof nu wel begrepen heeft.

Bij het aanreiken van een oriëntatie gaat het om een regel, een rijmpje, een analogie-woord, enzovoort. Bij een regel valt bijvoorbeeld te denken aan: Staat het onderwerp in het meervoud, dan staat ook de persoonsvorm in het meervoud. Bij een oriëntatie in de vorm van een rijmpje valt te denken aan versjes waarin de meest frequente *ei*-woorden aan bod komen. En bij een analogie-aanpak is te denken aan: Bij het woord nacht horen woorden als lacht, zacht, wacht, kracht, enz.

Bij veel taalspecten valt geen oriëntatie te geven. Of de oriëntatie zou zo ingewikkeld worden dat hij eerder verwarrend dan verhelderend werkt. Zeg de kinderen dan dat ze niet hoeven proberen om een systeem te ontdekken. Wanneer ze weten dat de logica ontbreekt en ze dus gewoon veel moeten oefenen, kan dat al een grote opluchting betekenen.

Taal - en de Nederlandse taal maakt daarop geen uitzondering - is niet een logisch geconstrueerde aaneenrijging van regeltjes. Waarom schrijven we geen sgool, maar school?

Waarom vind je onder een eik eikels, maar onder een beuk nooit beukels?

Voor veel taalaspecten zijn dan ook geen eenvoudige regeltjes te geven.

Wat geldt wel? Een taal leer je vooral beheersen door veel oefening en ervaring.

Aantrekkelijke oefeningen, boeiende wereldjes en verrassende verhaaltjes in Taalmakkers willen daarbij helpen.

De organisatie in de groep

De leerkracht bepaalt welke lessen uit Taalmakkers een leerling moet maken. Dat kan na afloop van de Cito-toets of wanneer hij dat zinvol oordeelt.

De inhoudsopgave geeft aan welke les welk taalaspect behandelt. Onderstaand voorbeeld laat dat zien. De eerste twee lessen gaan over woordvorming - meervoud, de lessen 3 en 4 over woordvorming - verkleinwoorden. Les 1 en les 3 zijn Samen Werken-lessen.

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
S 1	De verzameling	woordvorming	meervoud	<i>taarten, koekjes</i>
2	De ruilbeurs			
S 3	Jonge helden	woordvorming	verkleinwoorden	<i>huisje, tuintje</i>
4	Een nieuw schilderij			

Groepsoverzicht

Met het inhoudsoverzicht kan de leerkracht een groepsoverzicht maken en daarop aangeven welke leerlingen welke Taalmakkers-lessen moeten maken. Dan wordt ook duidelijk of hij instructiegroepjes van meerdere kinderen kan formeren om die gezamenlijk te helpen.

Het overzichtsblad - al dan niet gekopieerd - in deze toelichting kan daarvoor gebruikt worden.

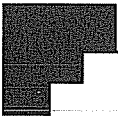
In de eerste kolom kan de leerkracht de namen noteren van de leerlingen die Taalmakkers-lessen dienen te maken en ook aangeven welke lessen zij moeten maken.

Individueel overzicht

Op de laatste pagina van elk blokje is een illustratief overzicht opgenomen. Dat kan - al dan niet gekopieerd - voor ieder kind afzonderlijk gebruikt worden. De leerkracht kan daarop aangeven welke lessen een leerling moet maken en het kind kan de gemaakte lessen vervolgens inkleuren.

Instructietafel

Tijdens het Zelfstandig Werken geeft de leerkracht uitleg aan één of meerdere kinderen, waarschijnlijk aan de instructietafel. Na een korte uitleg gaan deze kinderen zelfstandig verder oefenen en komen andere kinderen aan de instructietafel.

Contexten

Alle leerinhouden zijn opgebouwd vanuit een aantrekkelijk en herkenbaar wereldje. Dit stimuleert de kinderen om aan de slag te gaan met een vaak als lastig ervaren taalaspect.

Zo'n context zet de oefeningen in een verband; losse woordjes en geïsoleerde zinnestelsels vergen op zichzelf al vaak een hoger abstractieniveau en ze zijn ook niet levensecht. Wij mensen communiceren immers altijd in contexten. De wereldjes zijn uitnodigend en sfeervol. Bovendien zijn ze aantrekkelijk geïllustreerd. De attractieve wereldjes en de speelse illustraties dragen er aan bij om de kinderen te motiveren tot het leren van onze soms ingewikkelde taal.

Proeffase

De Stenvertbloks Taalmakkers zijn op verschillende scholen uitgetoetst. De leerlingen hebben daarbij aangegeven of ze de bladen zelfstandig konden maken, deze gemakkelijk of moeilijk vonden, of ze de bladen uitnodigend vonden, enzovoort. De leerkrachten hebben onder meer gelet op de duidelijkheid en hanteerbaarheid van de instructie. Al deze informatie is met zorg verwerkt. Onze dank gaat daarbij ondermeer uit naar leerlingen en leerkrachten van

De Bongerd te Almere

De Brug te Utrecht

De Kim te Almere

ROC Flevoland te Almere

De Parkschool te Heerde

De Mozaïk te Oisterwijk

De Helen Parkhurstschool te Tilburg

De Julianaschool te Soest

Voor opmerkingen en aanvullingen houden de auteurs zich aanbevolen.

Groepsregistratie

Groepsregistratie

Naam kind	Les	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13																
14																
15																
16																
17																
18																
19																
20																

Groepsregistratie

Naam kind	Les	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13																
14																
15																
16																
17																
18																
19																
20																

T14

Handleiding E6

Inhoud Taalmakkers E6

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
S 1	Schep maar op	woordvorming	trappen van vergelijking	<i>veel - meer - meest</i>
2	Wat vind je lekkerder?			
3	Het lekkerste eten			
S 4	Een nieuw huis	woordvorming	woordafleiding op -ing	<i>vergissen - vergissing</i>
5	Een oud schilderij			
S 6	De bedrieger bedrogen	woordvorming	vervoeging van werkwoorden	<i>kopen - kocht - gekocht</i> <i>lopen - liep - gelopen</i>
7	Kwaad!			
8	Jarig!			
S 9	Een nieuwe hond	woordvorming	persoonsaanduidende woorden	<i>Mijn vader is morgen jarig.</i> <i>Ik koop een boek voor hem.</i>
10	Bluf, de hond			
11	Trouwe dieren			
12	Poezenplezier			
S 13	Luchtkastelen	woordvorming	bijvoeglijke naamwoorden	<i>een knappe prins</i> <i>een ijzeren zwaard</i>
14	De schat			
S 15	De nieuwe bal	zinsvorming	(in-)correcte zinnen herkennen, (vraag-)zinnen vormen met gegeven woorden	<i>Ron wil graag spelen trefbal</i> <i>bal - geeft - hij - een - de - trap</i> <i>trap - bal - geeft - de - een - hij</i>
16	Wat een pech!			

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
17	Dat is mooi!			
S 18	De overval	functiewoorden	voorzetsels	<i>van huis gaan op de hoogte</i>
19	Gestraft			
S 20	Nadia is jarig	functiewoorden	voegwoorden	<i>hoewel, aangezien</i>
21	De verjaardag			
S 22	Mooie muziek	betekenis	betekenisvelden	<i>klank - geluid - dirigent - muziek</i>
23	Oost west, thuis best			
S 24	Raadsels	betekenis	homoniemen synoniemen tegenstellingen	<i>tot slot - op slot beven - bibberen zenden - ontvangen</i>
25	De quiz			
26	Nog een feest			
S 27	Het weer	betekenis	figuurlijk taalgebruik	<i>de bui zien hangen ijskoud, snikheet</i>
28	De weerman			
29	Zo gezond als een vis			
	Hoe ver ben je?			

Handleiding Taalmakkers E6

- **Les 1: Schep maar op**
- **Les 2: Wat vind je lekkerder?**
- **Les 3: Het lekkerste eten**

categorie
woordvorming

taalaspect
trappen van vergelijking

voorbeeld
veel - meer - meest

Toets E6

In *Toets E6* gaat het om de trappen van vergelijking, waarbij de vergrotende trap en overtreffende trap heel afwijkend is: *weinig - minder - minst* en woorden waarbij de vergrotende trap gevormd wordt door *-der* achter de stellende trap te plaatsen: *zeker - zekerder - zekerst*.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt geoefend met de bijzondere vormen van vergrotende en overtreffende trap bij: *goed - beter - best*, *weinig - minder - minst* en *veel - meer - meest*.

Daarnaast wordt ingegaan op de regelmatige vorming van de vergrotende en overtreffende trap. Ook wordt ingegaan op spellingsveranderingen: *vol - voller*, *braaf - braver* en de vorming van de vergrotende trap door *-der* achter de stellende trap te zetten: *zuur - zuurder*, *duur - duurder*

Uitwerking

Woordvorming - trappen van vergelijking is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 1: Schep maar op!**

Zelfstandig Werken - **Les 2: Wat vind je lekkerder?**

Zelfstandig Werken - **Les 3: Het lekkerste eten**

Didactiek

Bij de trappen van vergelijking wordt de overtreffende trap altijd gevormd door *-st* achter de stellende trap te plaatsen: *grootst, mooist, duurst*. Alleen de vergrotende trap geeft (spellings)veranderingen: *dik - dikker, laag - lager, zuur - zuurder*. Daarnaast kennen we enkele woorden met een geheel afwijkende vorming van de trappen van vergelijking: *goed, weinig, veel*.

Na een eerste oefening met de regelmatige vorming van de overtreffende trap wordt daarom ingegaan op de trappen van vergelijking bij *goed*, bij *weinig* en bij *veel*. Daarna wordt ingegaan op de spellingsveranderingen bij de vergrotende trap doordat medeklinkers verdubbeld worden: *vol - voller* en/of klinkers verdwijnen: *groot - groter*. De plaatsing van *-der* komt daarbij zonder nadruk naar voren.

Les 1: Schep maar op! - Samen Werken

- 1 *Zelfstandig werken*. De eerste oefening kan zelfstandig worden verwerkt.
Het gaat alleen om de overtreffende trap, waarbij geen (spellings)veranderingen optreden.
- 2 *Samen Werken*. Laat de leerling hardop werken, zodat u kunt horen waar hij mogelijk fouten maakt. Hier gaat het om *goed, weinig* en *veel*. Die woorden in de vergrotende en overtreffende trap moeten geleerd worden. Er bestaan geen regeltjes voor. Veel oefenen dus.
- 3 *Samen Werken*. Oefening 3 laat oefenen met de woorden uit oefening 2. Bovendien komen naar voren: de vergrotende trap met spellingsveranderingen en de vergrotende trap met *-der*. Daar worden geen regels voor gegeven. Als de leerling hardop werkt, kan hij zelf vrijwel altijd zelf horen wat de spelling moet zijn.
- 4 *Samen Werken*. In oefening 4 kan de leerling laten zien dat hij oefening 3 goed heeft begrepen.

Les 2: Wat vind je lekkerder? - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

Les 3: Het lekkerste eten - Zelfstandig Werken

In deze les gaat het om het verder inoefenen van de leerstof. De oefeningen zullen waarschijnlijk geen begeleiding vergen.

► Les 4: Een nieuw huis

► Les 5: Een oud schilderij

categorie

woordvorming

taalaspect

woordafleiding op *-ing*

voorbeeld

vergissen - vergissing

Toets E6

Taaltoets E6 vraagt enkele malen bij welke werkwoorden je een afleiding op *-ing* kunt maken:

fietsen - wandelen - koken - vergeten. Alleen bij wandelen kun je een *-ing*woord maken.

Taalmakkers M6

Taalmakkers M6 biedt een groot aantal (werk)woorden, waarvan een zelfstandig naamwoord op *-ing* kan worden afgeleid. Daarbij gaat het primair om de uitbreiding van de woordenschat van de leerling, omdat voor de afleiding van woorden op *-ing* geen regel bestaat.

Uitwerking

Woordvorming - woordafleidingen is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 4: Een nieuw huis**

Zelfstandig Werken - **Les 5: Een oud schilderij**

Didactiek

De leerling vormt van een aantal hoogfrequente werkwoorden de zelfstandig naamwoorden op *-ing* en oefent daarmee in verschillende oefeningen. Bij deze woordenschatoefening ontdekt de leerling ook bij welke woorden die *-ing*vorm niet mogelijk is.

Les 4: Een nieuw huis - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig Werken*. De eerste oefening laat de leerling van twaalf werkwoorden de zelfstandig naamwoorden op *-ing* maken. Daar is in principe geen begeleiding bij nodig.
- 2 *Samen Werken*. Laat de leerling hardop werken, zodat u hoort waar hij aarzelt of fouten maakt. De woorden uit oefening 1 worden in oefening 2 in een verhaal toegepast.
- 3 *Samen Werken*. Waarschijnlijk levert deze oefening geen moeilijkheden op. Laat de leerling weer hardop werken zodat hij zelf auditieve ondersteuning geeft aan zijn werk.
- 4 *Samen Werken*. Deze oefening lijkt op de toetsvragen. Van de meeste woorden is echter wel een *-ing*woord te maken, zodat de leerling daarmee veel ervaring opdoet. Laat hem weer hardop werken. Of help hem door zelf de *-ing*vorm - in een zinnetje - te laten horen en de leerling te laten kiezen of die vorm wel bestaat of niet.

Les 5: Een oud schilderij - *Zelfstandig Werken*

Deze les heeft dezelfde structuur als les 4 en kan waarschijnlijk zelfstandig worden verwerkt.

► **Les 6: De bedrieger bedrogen**

► **Les 7: Kwaad!**

► **Les 8: Jarig!**

categorie
woordvorming

taalaspect
vervoeging van werkwoorden

voorbeeld
kopen - kocht - gekocht
lopen - liepen - gelopen

Toets E6

In *Toets E6* gaat het om de vervoeging van sterke werkwoorden in de tegenwoordige en verleden tijd. Eerst wordt een zin gegeven, waarin de werkwoordsvorm is onderstreept. En vervolgens moet het werkwoord in de goede tijd worden geplaatst in een volgende zin.

Bijvoorbeeld:

Gisteren liepen we door een bos.

Morgen we naar het sportveld.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt in een drietal lessen veel geoefend met de vervoeging van sterke werkwoorden in de tegenwoordige en verleden tijd.

Uitwerking

Woordvorming - vervoeging van werkwoorden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 6: De bedrieger bedrogen**

Zelfstandig Werken - **Les 7: Kwaad!**

Zelfstandig Werken - **Les 8: Jarig!**

Didactiek

Bij sterke werkwoorden gaat het primair om woordenschat. Wie niet weet dat het *lopen - liep - gelopen* is, heeft vooral een woordenschat-probleem. In deze lessen wordt eerst een verhaal aangeboden, waarin het gehele werkwoord staat. Daarin moet de leerling de goede vervoeging in de tegenwoordige tijd noteren. Vervolgens moet de leerling de tegenwoordige tijdsvorm van deze sterke werkwoorden in de verleden tijd opschrijven. Om daarna ook het voltooid deelwoord van enkele sterke werkwoorden in te vullen. Ook wordt aan de leerling gevraagd van een aantal sterke werkwoorden de tegenwoordige tijd, de verleden tijd en het voltooid deelwoord op te schrijven. Om tenslotte te oefenen met sterke werkwoorden in de toetsvorm van *Toets E6*.

Les 6: De bedrieger bedrogen - *Samen Werken*

- 1 Begin deze oefening samen. Laat de leerling hardop werken. Lukt het hem steeds om snel de goede vervoegingvorm van de tegenwoordige tijd te kiezen? Dan kan de leerling de oefening verder zelfstandig maken.
- 2 Alle werkwoorden uit oefening 1 moeten nu in de verleden tijd worden opgeschreven. Als de leerling daar moeite meeheeft, kan hij het verhaal eerst in zijn geheel in de verleden tijd voorlezen. Als dat goed gaat, kan hij vervolgens oefening 2 waarschijnlijk zelfstandig maken. Is dit te lastig, leest u dan zelf een deel van het verhaal voor in de verleden tijd en laat de leerling vervolgens datzelfde gedeelte in de verleden tijd lezen. Lukt het nu wel om daarna het overeenkomstige deel van oefening 2 zelfstandig te maken?
- 3 Weet de leerling deze voltooid deelwoorden?

Les 7: Kwaad! - *Zelfstandig Werken*

Misschien moet u oefening 1 eerst even samen bekijken, voordat de leerling deze verder zelfstandig kan maken. De overige oefeningen hebben de afraagvorm van de toets.

Les 8: Jarig! - *Zelfstandig Werken*

De oefeningen zullen waarschijnlijk geen begeleiding vergen.

► **Les 9: Een nieuwe hond**

► **Les 10: Bluf, de hond**

► **Les 11: Trouwe dieren**

► **Les 12: Poezenplezier**

categorie

woordvorming

taalaspect

persoonsaanduidende woorden

voorbeeld

Mijn vader is morgen jarig.

Ik koop een boek voor hem.

Toets E6

In *Toets E6* wordt in een aantal opgaven gevraagd de goede persoonsaanduidende woorden te gebruiken. Daarbij wordt eerst een zin gegeven, waarna in de tweede zin het juiste persoonsaanduidende woord genoteerd moet worden.

Bijvoorbeeld:

Gisteren zag ik Ron op het voetbalveld.

Ik vroeg wanneer hij weer eens bij ons langs hoopt te komen.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt in een viertal lessen ingegaan op de persoonsaanduidende woorden. Voor veel kinderen is dat een lastig taalaspect. Ze horen om zich heen niet: *zij* vertelden een verhaaltje, maar *hun* vertelden een verhaaltje. En velen vinden het ook lastig onderscheid te maken tussen: 'dat boek is van *jou*' en 'dat is *jouw* boek.' In deze lessen wordt veel geoefend met deze voor velen lastige zaken.

Uitwerking

Woordvorming - persoonsaanduidende woorden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 9: Een nieuwe hond**

Zelfstandig Werken - **Les 10: Bluf, de hond**

Zelfstandig Werken - **Les 11: Trouwe dieren**

Zelfstandig Werken - **Les 12: Poezenplezier**

Didactiek

Bij persoonsaanduidende woorden kan vaak nagegaan worden naar welke persoon zij verwijzen. *Vader werkt in de tuin. Hij verpot de plantjes.* Maar bij de directe rede kan gauw verwarring ontstaan: *Hij zei: 'Ik zal goed voor jou zorgen.'*

Dan is primair duidelijk voor de aangesprokene wie er met *hij, ik* en *jij* bedoeld wordt.

In dialecten horen we geregeld dat lidwoorden worden gebruikt in plaats van bezittelijke voornaamwoorden: *Die worst zal de hond wel lekker vinden.* Terwijl de sprekers met *de hond* hun eigen dier bedoelen.

En verder spreken we vaak over *hij*, terwijl we zeker weten dat het om een vrouwtjesdier gaat. *Onze poes heeft net jongen gekregen. Hij zorgt goed voor hen.*

In Taalmakkers wordt primair vanuit verwijzingen gewerkt. Daarna volgen dialogen waarin duidelijk is wie er wat tegen wie zegt. Veel oefening moet voor beklijving zorgen.

Les 9: Een nieuwe hond - Samen Werken

- 1 Deze eerste oefening kunt u het best samen doen. Laat de leerling hardop werken.
Dan ontdekt u meteen wat hij als normaal taalgebruik beschouwt, en waar er mogelijke manco's in zijn kennis zitten.
- 2 In deze oefening is de verwijzing vrijwel steeds heel duidelijk. En dus kan de leerling het goede persoonsaanduidende woord 'bedenken'.
- 3 Oefening 3 laat ook meestal duidelijk de verwijzing merken. Alleen bij de directe rede behoeft die misschien enige hulp van u. U kunt de dialoog natuurlijk mooi samen spelen.
- 4 Dit is een dialoog-oefening: wat zegt iedereen tegen Bluf? Laat de leerling dat maar hardop zeggen.

Les 10: Bluf, de hond - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

Les 11: Trouwe dieren - Zelfstandig Werken

In deze les gaat het om het verder inoefenen van de leerstof. De oefeningen zullen waarschijnlijk geen begeleiding vergen.

Les 12: Poezenplezier - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

► Les 13: Luchtkastelen

► Les 14: In het kasteel

<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
woordvorming	bijvoeglijke naamwoorden	een knappe prins een ijzeren zwaard

Toets E6

In *Toets E6* worden verschillende bijvoeglijke naamwoordvormingen afgevraagd:

- stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden als: een *gouden* ring;
- met spellingsveranderingen als: een *hoog* raam - *hoge* ramen;
- alleen door toevoeging van een *-e*: een *prachtig* meer, een *prachtige* jachthond.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt geoefend met bijvoeglijke naamwoorden door een *-e* achter de grondvorm te zetten; door *-en* te zetten bij stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden en attent te zijn op spellingsveranderingen.

Uitwerking

Woordvorming - *bijvoeglijke naamwoorden* is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 13: Luchtkastelen**

Zelfstandig Werken - **Les 14: In het kasteel**

Didactiek

De leerlingen ervaren dat de meeste bijvoeglijke naamwoorden voorkomen met een *-e*:
het aardige meisje, de vrolijke jongen.

Daarna oefenen ze met stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden, die eindigen op *-en*.

En vervolgens oefenen ze met bijvoeglijke naamwoorden die een spellingverandering ondergaan:
hoog - hoge, slim - slimme, lief - lieve.

Les 13: Luchtkastelen - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig Werken*. De eerste oefening geeft de meest simpele vorm van bijvoeglijke naamwoordvorming: door achter het bijvoeglijk naamwoord een *-e* te zetten.
- 2 *Samen Werken*. Laat de leerling hardop werken. Kan de leerling zelf zeggen achter wat voor soort (bijvoeglijke naam)woorden je *-en* krijgt?
- 3-4 *Samen Werken*. Bij deze oefeningen gaat het om spellingsveranderingen. Laat de leerling hardop werken. Dan hoort hij waarschijnlijk zelf wel welke spelling hij moet gebruiken. Alleen bij de stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden moet hij even denken aan de *-en*.

Les 14: In het kasteel - *Zelfstandig Werken*

Deze les kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

► Les 15: De nieuwe bal

► Les 16: Wat een pech!

► Les 17: Dat is mooi!

categorie
zinsvorming

taalaspect
(in-)correcte zinnen herkennen
zinnen vormen met gegeven woorden
vraagzinnen maken

voorbeeld
Ron wil graag spelen trefbal
bal - geeft - hij - een - de - trap
trap - bal - geeft - de - een - hij -?

Toets E6

In *Toets E6* wordt een onderscheid gemaakt tussen

- zinsvorming, waarbij er onvoldoende woorden zijn om tot een volledige zin te komen,
- zinsvorming, waarbij de woordvolgorde al dan niet juist is - (in-)correcte zinnen
- zinsvorming, waarbij vraagzinnen moeten worden opgeschreven - inversie

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt aan alle drie aspecten van zinsvorming aandacht gegeven. Daarbij wordt het herkennen van (in-)correcte zinnen als eenvoudigste vorm aangemerkt. Vervolgens wordt geoefend met het zelf maken van zinnen met gegeven woorden, terwijl het vormen van vraagzinnen in een aparte les wordt ingeoefend.

Uitwerking

Zinsvorming in zijn onderscheiden aspecten is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 15: De nieuwe bal**

Zelfstandig Werken - **Les 16: Wat een pech!**

Zelfstandig Werken - **Les 17: Dat is mooi!**

Didactiek

Er is in *Taalmakkers* geen aparte aanpak voor het herkennen van correcte en incorrecte zinnen. Wel is bij de zinsvorming met gegeven woorden aandacht voor het 'hulpmiddel': bedenk eerst Wie Daarmee achterhaalt de leerling snel het onderwerp en daarbij aansluitend ook het gezegde. Wie deze zinsdelen gevonden heeft, kan al gauw de complete (vraag)zinnen bedenken.

Les 15: De nieuwe bal - *Samen Werken*

- 1 *Samen Werken*. Laat de leerling de zinnen hardop lezen. Hoort hij welke zinnen kloppen en welke zinnen niet compleet zijn of een vreemde woordvolgorde hebben? Indien de leerling daar moeite mee heeft, kunt u zelf zinnen 'verminken' of juist correct maken. Herkent de leerling dan wel wat juist is en welke zinnen onjuist zijn?
- 2-3 *Samen Werken*. Hier wordt terloops het hulpmiddeltje 'Wie' genoemd. Dat is in eerdere deeltjes van Taalmakkers al uitvoeriger aan bod geweest. Doordat steeds het eerste woord van de te vormen zin gegeven is - het antwoord dus op de Wie-vraag - heeft de leerling in deze oefening veel houvast.
- 4 *Zelfstandig werken*. Als oefening 3 goed is gegaan, zal oefening 4 meestal wel zelfstandig verwerkt kunnen worden.

Les 16: Wat een pech! - *Zelfstandig Werken*

Deze les heeft dezelfde opzet als de vorige en kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

Les 17: Dat is mooi! - *Zelfstandig Werken*

In deze les gaat het om het vormen van vraagzinnen met gegeven woorden. Als de vorige lessen goed zijn gegaan, zullen deze oefeningen waarschijnlijk geen begeleiding vergen.

► Les 18: De overval

► Les 19: Gestraft

categorie

functiewoorden

taalaspect

voorzetsels

voorbeeld

van huis gaan,
op de hoogte

Toets E6

De toets gaat na of leerlingen vaste voorzetsels bij werkwoorden kennen en ook verder voorzetsels goed kunnen gebruiken in zinsverband.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt zowel aan losse voorzetsels als aan werkwoorden met vaste voorzetsels veel aandacht gegeven. Dat gebeurt vooral in verhaalvorm, waardoor er vaart in de oefeningen zit en ook een groot realiteitsgehalte van het voorzetselgebruik kan worden ervaren.

Uitwerking

Functiewoorden - voorzetsels is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 18: De overval**

Zelfstandig Werken - **Les 19: Gestraft**

Didactiek

Bij verdergaande taalontwikkeling blijken veel voorzetsels zich te onttrekken aan systemen, waarin plaats-, tijd- en richtingaanduidende voorzetsels worden onderscheiden. Dan blijken veel voorzetsels gekoppeld te zijn aan werkwoorden en aan vaste uitdrukkingen. Dan blijkt ook dat veel vaste voorzetsels minder vast zijn dan we om der wille van een handige didactiek wel zouden willen. We denken na. We denken mee. We denken aan. We denken over, enz. Veel ervaring en oefening is dan ook onontbeerlijk.

Les 18: De overval - *Samen Werken*

- 1 Laat de leerling bij deze oefening hardop lezen, zodat u hoort of hij hapert waarbij de voorzetsels inderdaad problemen opleveren. Deze oefening is relatief eenvoudig omdat veel voorzetsels aanwijsbaar zijn: *naar* de bank, *met* een tas, *achter* het stuur, enz.
- 2 Als oefening 1 vlot ging, dan zal deze oefening ook goed lukken, ondanks enkele minder veel voorkomende uitdrukkingen als: *op* de plaats *des* onheils, *in* vliegende vaart, *in* hun kraag, enz.
- 3 Deze oefening is wat eenvoudiger dan de vorige en zal waarschijnlijk zelfstandig kunnen worden verwerkt.
- 4 Hier gaat het vooral om een aantal uitdrukkingen: *in* hechtenis nemen, *op* de uitkijk staan, *aan* de tand voelen, enz. Voor sommige leerlingen is hierbij wel enige hulp nodig.

Les 19: Gestraft - *Zelfstandig Werken*

In deze les gaat het om een groot aantal vaste uitdrukkingen en vaste voorzetsels bij werkwoorden. Die zijn op zichzelf niet moeilijk - ze hebben vooral te maken met de woordenschat van de leerling - en zijn voor een groot deel ontleend aan een heel voorstelbaar wereldje. Deze les kan daarom waarschijnlijk wel zelfstandig verwerkt worden.

► Les 20: Nadia is jarig

► Les 21: De verjaardag

categorie

functiewoorden

taalaspect

voegwoorden

voorbeeld

hoewel, aangezien

Toets E6

In een aantal opgaven gaat *Toets E6* na of de leerlingen begrijpen wat het verband is dat een voegwoord tussen twee zinnen of twee zinsdelen aangeeft.

Bijvoorbeeld:

omdat

A *de oude dame nog geen plaats had genomen, reed de bus al weg.*

B *de bel ging, zat Ko net in bad.*

C *de verwarming het niet deed, kregen we vrij van school.*

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt veel aandacht gegeven aan voegwoorden. Die drukken een verband uit tussen twee zinnen of twee zinsdelen. Maar dat verband kan bestaan uit een tegenstelling, een voorwaarde, een ontkenning, enz. Dat maakt voegwoorden tot een lastig taalaspect. Veel oefenen met elkaar uitsluitende voegwoorden verhoogt de gevoeligheid van leerlingen voor een juist voegwoordgebruik.

Uitwerking

Functiewoorden - voegwoorden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 20: Nadia is jarig**

Zelfstandig Werken - **Les 21: De verjaardag**

Didactiek

Voor het juist voegwoordgebruik bestaan uitvoerige overzichten, die helderheid moeten geven wanneer welk voegwoord het best gebruikt kan worden. Daar wordt in *Taalmakkers* geen gebruik van gemaakt. De schema's zijn ingewikkeld, niet sluitend en blijven een beroep doen op ervaring en oefening. *Taalmakkers* sluit zich slechts bij dat laatste aan.

Door samen met de leerling oefeningen te doen, ervaart de leerling wat juist is, zodat in de daarop volgende oefeningen deze kennis kan worden ingeslepen.

Les 20: Nadia is jarig - *Samen Werken*

- 1 Laat de leerling bij deze oefening hardop werken. Laat hem beide zinnen hardop lezen en vervolgens de goede zin kiezen. Misschien lukt dat niet direct. Lees de zinnen dan 'omgekeerd': met de voegwoorden als eerste woord. Weet de leerling nu wel de goede zin te kiezen?
Lees anders zelf de zinnen. Kies de goede zin en leg - zo kort mogelijk - uit waarom u voor deze zin kiest.
Doe zo de hele oefening en laat de leerling na afloop zelf de oefening zelfstandig invullen.
- 2-3 Hierbij kunt u dezelfde werkwijze toepassen als bij oefening 1.
- 4 Als de vorige oefeningen goed zijn gegaan, kan oefening 4 gedaan worden. Bij deze oefening zijn elkaar uitsluitende 'eerste delen' voor de rest van de zin geplaatst. Laat de leerling beide zinnen hardop in hun geheel lezen. Kunnen ze het goede antwoord kiezen?
En als niet zij, maar u beide zinnen leest, lukt het dan wel om tot het goede antwoord te komen?
- 5 Deze oefening kan de leerling waarschijnlijk zelfstandig maken.

Les 21: De verjaardag - *Zelfstandig Werken*

Na de vorige oefeningen zal deze les veelal weinig moeite geven. Deze les kan dan ook waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden. De laatste oefening lijkt erg op de afvraagvorm van *Toets E6*.

► **Les 22: Mooie muziek**

► **Les 23: Oost west, thuis best**

categorie
betekenis

taalaspect
betekenisvelden

voorbeeld
klank - geluid - dirigent - muziek

Toets E6

In *Toets E6* wordt bij meerdere opgaven gevraagd welk van de vier woorden uit een reeks niet past.

Bijvoorbeeld:

trompet - saxofoon - kajak - viool. Een kajak is geen muziekinstrument.

Taalmakkers M6

Betekenisvelden doet voor een deel beroep op woordenschat, voor een ander deel op logisch denken en blijft desondanks vaak voor meerdere interpretaties vatbaar. Daarom zijn de woorden uit les 22 gekoppeld aan muziek, en bij les 23 aan een situatie in en om het huis van een meisje. Daardoor is de ruimte voor fantasievolle interpretaties ingeperkt en eenduidiger.

Uitwerking

Betekenis - betekenisvelden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 22: Mooie muziek**

Zelfstandig Werken - **Les 23: Oost west, thuis best**

Didactiek

Als een leerling over een onvoldoende woordenschat beschikt, dan leveren taal-denken-oefeningen onontkoombaar problemen op. Maar het kan ook zijn dat de logische samenhang tussen begrippen voor een leerling niet duidelijk is. Dan valt het afwijkende begrip ook niet als afwijkend op. Door daar gericht mee te oefenen kan een leerling een behoorlijke vaardigheid bij dit taalaspect ontwikkelen.

Les 22: Mooie muziek - Samen Werken

- 1 Begin deze oefening samen. Laat de leerling daarbij hardop denken, zodat u merkt op grond waarvan hij bepaalde begrippen als afwijkend bestempelt. Is er sprake een kwestie van een gebrekkige woordenschat? Weet de leerling voldoende van in Nederland veel bespeelde muziekinstrumenten?
- 2 Laat de leerling weer hardop werken. Komt hij er door na te denken goed uit? Begrijpt hij dat hij de begrippen binnen het kader van muziek moet plaatsen?
- 3 Deze oefening heeft de vorm van *Toets E6*.

Les 23: Oost, west, thuis best - Zelfstandig Werken

Deze les heeft een zelfde opzet als de vorige en zal daarom waarschijnlijk zelfstandig verwerkt kunnen worden.

► Les 24: Raadsels

► Les 25: De quiz

► Les 26: Nog een feest

categorie
betekenis

taalaspect
homoniemen
synoniemen
tegenstellingen

voorbeeld
tot slot - op slot
beven - bibberen
zenden - ontvangen

Toets E6

In *Toets E6* gaat het om opgaven als:

homoniemen Vul op de puntjes in onderstaande twee zinnen een woord in dat in allebei de zinnen kan worden ingevuld.
'Langs de van de weg stonden een rij bomen.'

'Mijn moeder heeft een jurk van gekocht.'

synoniemen Welke woord hoort er niet bij?

A beven

B bibberen

C trillen

D wiebelen

tegenstellingen Zet een rondje om het woord dat het tegenovergestelde is van het onderstreepte woord.

netjes

A opgeruimd

B slordig

C klaar

D keurig

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt een les gewijd aan homoniemen en twee lessen aan synoniemen en tegenstellingen. Voor al deze drie taalaspecten geldt dat veel ervaring en veel oefening op den duur leidt tot een behoorlijke beheersing. In deze drie lessen wordt dan ook veel geoefend.

Uitwerking

Betekenis - homoniemen, synoniemen en tegenstellingen is uitgewerkt in

Zelfstandig Werken - Les 24: Raadsels

Samen Werken - Les 25: De quiz

Zelfstandig Werken - Les 26: Nog een feest

Didactiek

De betekenis van een homoniem woord - een woord dat hetzelfde klinkt (en ook hetzelfde geschreven wordt) - wordt alleen duidelijk in zinsverband. Alle homoniemen worden daarom in zinsverband aangeboden. De oefeningen hebben een vorm waardoor zij zelfstandig kunnen worden verwerkt.

Bij synoniemen en tegenstellingen kan geoefend worden met goede voorbeelden. Daarom worden die oefeningen eerst in een Samen Werkenles aangeboden.

Les 24: Raadsels - *Zelfstandig Werken*

Deze les is geheel gewijd aan homoniemen en kan waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.

Les 25: De quiz - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig Werken*. Laat de leerling de eerste oefening zelfstandig maken. En controleer die voordat u samen begint aan oefening 2. Heeft de leerling de goede score voor de groepen berekend? Zo niet, loop oefening 1 dan gezamenlijk na.
- 2 *Samen Werken*. Deze oefening geeft herkenbare tegenstellingen, die waarschijnlijk weinig problemen opleveren.
- 3 *Samen Werken*. Deze homoniemen-oefening zal waarschijnlijk wel goed gaan.
- 4 *Samen Werken*. Deze oefening geeft tegenstellingen. Met opzet is ook een woord als *royaal* gekozen. De tegenstelling daarvan is immers niet alleen krenterig, maar ook gierig, en eventueel zelfs zuinig. Dat geeft aanleiding synoniemen te omschrijven als woorden die ongeveer hetzelfde betekenen. En dus niet altijd precies dezelfde betekenis hoeven te hebben.

Les 26: Nog een feest - *Zelfstandig Werken*

In deze les gaat het om het verder inoefenen van homoniemen, synoniemen en tegenstellingen. De oefeningen zullen waarschijnlijk geen begeleiding vergen. De laatste oefening is vormgelijk aan de toetsopgaven uit *Toets E6*.

-
- **Les 27: Het weer**
 - **Les 28: De weerman**
 - **Les 29: Zo gezond als een vis**

categorie
betekenis

taalaspect
figuurlijk taalgebruik

voorbeeld
de bui zien hangen
ijskoud, snikheet

Toets E6

In *Toets E6* wordt deze leerstof op de volgende manier afgevraagd:

Welk spreekwoord past op de puntjes?

Zet een rondje om de letter voor het goede spreekwoord.

Kees doet nooit meteen mee met een spelletje. Hij wacht liever af.

Hij

A kijkt eerst de kat uit de boom.

B loopt niet in zeven sloten tegelijk.

C ziet door de bomen het bos niet meer.

Taalmakkers M6

In *Taalmakkers M6* wordt in een drietal lessen aandacht gegeven aan spreekwoorden, gezegdes en uitdrukkingen. Die maken kinderen zich eigen door veel te lezen, ze correct te horen en veel te oefenen.

Uitwerking

Betekenis - figuurlijk taalgebruik is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 27: Het weer**

Zelfstandig Werken - **Les 28:**

De weerman

Zelfstandig Werken - **Les 29: Zo gezond als een vis**

Didactiek

Spreekwoorden, gezegdes en uitdrukkingen - kortweg uitdrukkingen genoemd - maak je je alleen eigen door ze vaak goed te horen en er veel mee te oefenen. Als je de uitdrukkingen niet kent, kun je ze ook nauwelijks oefenen echter. Daarom zijn deze oefeningen in Taalmakkers niet alleen vaak zelfcorrigerend, maar bovendien zijn de letters van het in te vullen woord verhaspeld gegeven. Met enige moeite kan dus altijd de goede uitdrukking worden gevonden, ook door minder taalvaardige kinderen. Daarnaast is hulp van de leerkracht heel belangrijk.

Les 27: Het weer - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig werken*. Laat de leerling maar even goed puzzelen met deze eerste oefening. Hij komt er waarschijnlijk wel uit.
- 2 *Samen Werken*. Oefening 2 is een relatief eenvoudige oefening. De zinnnetjes leiden de meeste leerlingen als vanzelf naar de uitdrukkingen.
- 3 *Samen Werken*. Dit is een lastige oefening, hoewel de in te vullen woorden gegeven zijn. Doe de oefening eventueel eerst samen mondeling en laat de leerling hem vervolgens zelfstandig maken.

Les 28: De weerman - *Zelfstandig Werken*

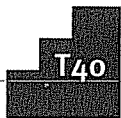
- 1-2 Deze oefeningen herhalen grotendeels wat in les 27 aan de orde is geweest. Ze kunnen dus waarschijnlijk zelfstandig verwerkt worden.
- 3 De derde oefening heeft de vorm van *Toets E6* en kan zonder begeleiding worden gemaakt.

Les 29: Zo gezond als een vis - *Zelfstandig Werken*

In deze les gaat het om het verder inoefenen van vaste uitdrukkingen en gezegdes. De oefeningen zullen waarschijnlijk geen begeleiding vergen. De laatste oefening heeft weer de vorm van *Toets E6*.

Aantekeningen

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal dotted lines.

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

© 2004 Blackwell Publishing Ltd

T42

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Taalmakkers E6

Leerlingenblok

Auteurs

Renée Heiting
Janneke Huizing
At Kasbergen
Evelien Klok
Michelle Kraak
Corrie Meliefste

Coördinatie

Nico van Beusekom

Illustraties

Egbert Koopmans

Bekadidact

Stenvertblok

Toelichting en Antwoorden
ISBN 90 262 0343 8

© 2001
Uitgeverij Bekadidact, Baarn
ISBN 90 262 0338 1
eerste druk, tweede oplage 2003

Basisvormgeving
LS Ontwerpers bno, Groningen

Vormgeving
Annemiek Moormann, Dronten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Leerlingenblok

1 Schep maar op! 4

2 Wat vind je lekkerder? 6

3 Het lekkerste eten 8

4 Een nieuw huis 10

5 Een oud schilderij 12

6 De bedrieger bedrogen 14

7 Kwaad! 16

8 Jarig! 18

9 Een nieuwe hond 20

10 Bluf, de hond 22

11 Trouwe dieren 24

12 Poezenplezier 26

13 Luchtkastelen 28

14 In het kasteel 30

15 De nieuwe bal 32

16 Wat een pech! 34

17 Dat is mooi! 36

18 De overval 38

19 Gestraft 40

20 Nadia is jarig! 42

21 De verjaardag 46

22 Mooie muziek! 48

23 Oost west, thuis best 50

24 Raadsels 52

25 De quiz 54

26 Nog een feest 56

27 Het weer 58

28 De weerman 60

29 Zo gezond als een vis 62

Hoe ver ben je? 64

- 1 Kim heeft een tante en die kan toch overdrijven!

Kims tante heeft de (nieuw) nieuwste kleren.

Haar dikke kat is het (rood) roodste van alle katten.

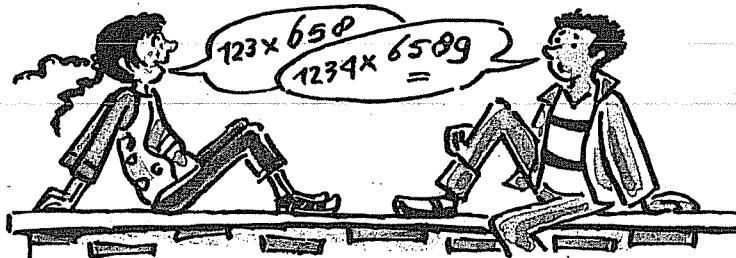
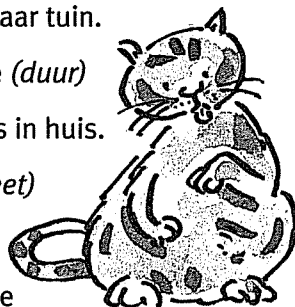
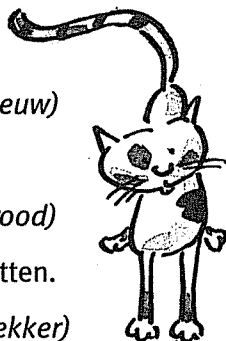
Chocola vindt ze het (lekker) lekkerste snoep wat er bestaat.

Kims tante heeft het (mooi) mooiste gras in haar tuin.

Natuurlijk heeft zij de (duur) duurste spulletjes in huis.

Zij drinkt altijd de (heet) heetste koffie.

Daardoor verbrandt ze haar tong het (snel) snelst

- 2 Het neefje van Kim lijkt op zijn moeder. Vul maar in.

Ton: 'Waar ben jij (goed) goed in, in rekenen of taal?'

Kim: 'Ik ben beter in rekenen dan in taal.'

Ton: 'Ik ben het beste in rekenen van iedereen.'

Kim: 'Waar wij op vakantie gaan, is het altijd lekker (warm) warm

Ton: 'Bij ons is het bijna altijd nog warmer wel 40°C.'

Kim: 'Ik weet (veel) meer van geschiedenis dan van aardrijkskunde.'

Ton: 'Ik weet het meest van allebei.'

Kim: 'Ik maak (weinig) minder fouten bij de rekentoets dan Ilse.'

Ton: 'Nou, en ik maak de minste fouten.'

Kim: 'Ik ben (goed) goed in opscheppen.'

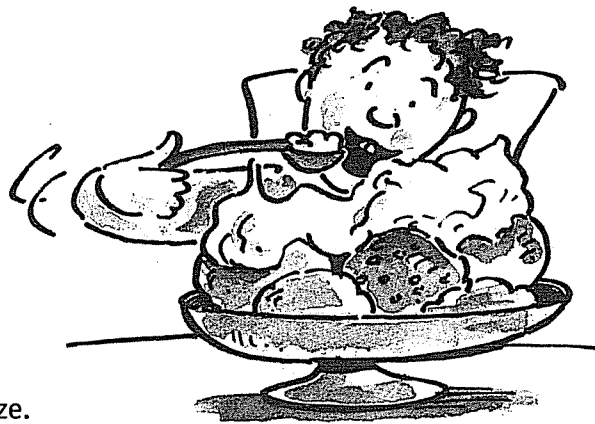
Ton: 'Dat kan ik nog veel beter.'

Kim: 'Volgens mij ben jij het best in opscheppen.'

3 Kim kan ook opscheppen hoor.

Wat zegt ze tegen haar neefje?

Wij hebben het (*goed*) **beste** huis van onze straat.
 Ons dak komt (*hoog*) **hoger** dan dat van de buren.
 Onze struiken zijn ook het (*groot*) **grootst**
 Toch is het in hun tuin (*donker*) **donkerder** dan in de onze.
 Ons huis is dan ook (*wit*) **witter** dan het hunne.

4 Blijft Kim opscheppen? En haar neefje?

Wat kun jij (*goed*) **beter** opscheppen of eten?
 Wie eet er (*snel*) **sneller**, jij of ik?
 Houd jij ook (*weinig*) **minder** van peren dan van appels?
 Ik eet (*lief*) **liever** rabarber dan sla.
 Ik vind sla juist veel (*lekker*) **lekkerder**
 Houd jij (*veel*) **meer** van couscous dan van rijst?
 Ik houd het (*veel*) **meest** van ijsjes met slagroom.

Onze heg is (*dik*) **dikker** dan die van de buren.
 En onze tuin staat het (*vol*) **volst** met bloemen.
 Hun garage is (*smal*) **smaller** dan die van ons.
 Mijn buurjongen is ook (*dik*) **dikker** dan ik.
 Ik ben veel (*dun*) **dunner** dan hij.
 En wie zou de (*groot*) **grootste** mond hebben?

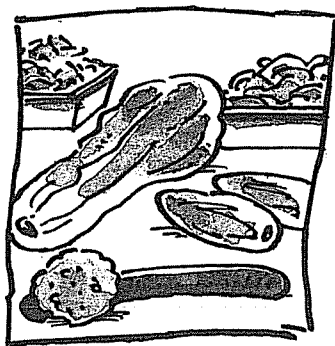
Wat vind je lekkerder?

- ① Kim wil graag uitzoeken wat de kinderen in haar groep lekker vinden. Daarom is ze een vragenlijst aan het maken. Help haar maar.

Vind je bloemkool en broccoli lekker ?

Wat vind je nog lekkerder couscous of rijst?

En wat vind je het lekkerst aardbeien of ijsjes?

Eet je veel aardappelen?
Of eet je meer patat?
En wat eet je het meest ?

Eet je weinig

andijvie en witlof?

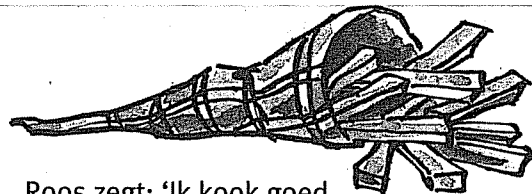
Wat eet je minder

gehakt of frikadel?

En wat eet je het minst

nasi goreng of bami?

- ② Wat zeggen Kims klasgenootjes?

Roos zegt: 'Ik kook goed, maar mijn broer kookt beter '

Roos zegt ook: 'Maar mijn moeder kookt het best '

Joyce zegt: 'Ik eet veel

maar mijn vader eet het meest '

Hassan zegt: 'Ik eet weinig

maar mijn zus eet nog minder '

Sarah zegt: 'Toch eet ik het minst van allemaal.'

Arif zegt: 'Ik houd van lekker eten.

Frites vind ik het lekkerst '

Widad zegt: 'Ik hoef niet zo veel geef mij maar wat minder '

Ron zegt: 'Ik wil niet zo weinig geef mij maar wat meer '

3 Eten heeft ook altijd een kleur.

Welke? Kies uit:

kleurig - wit - rood - blauw -

bruin - groen - geel

Wat is roder
bietjes of rode kool?

Wat is witter
asperges of wit lof?

Wat is groener
spitskool of groene kool? *smakelijk*

Wat is geler
citroen of gele paprika?

Wat is bruiner
kapucijners of bruine bonen?

Wat is blauwer
rode koolwater of bietjeswater?

Wat is kleuriger
groentesoep of tomatensoep?

4 Kim en Ron maken eten klaar. Wat zeggen ze tegen elkaar?

wit Kim, jouw rijst is witter dan de mijne.

wit Ja, het is de witste rijst die ik ooit gezien heb.

goed Volgens mij smaakt ongepelde rijst beter dan witte rijst.

gezond Daar zitten de vliesjes omheen en dat is ook het gezondst

Smaken verschillen.

goed Daarover kun je beter niet twisten.

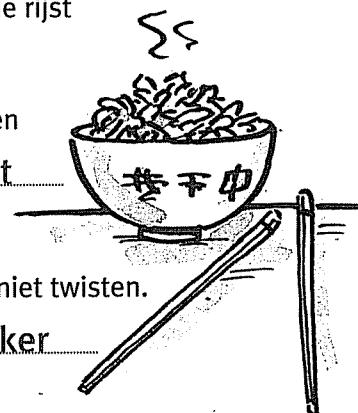
Witte rijst ziet er smakelijker uit dan die zilvervlies rijst.

lekker Je moet eens wilde rijst proeven, die is het lekkerst Wilde rijst?

Dat is de meest vreemde naam die ik ooit hoorde.

vreemd Er is wel vreemdere rijst.

En lekker is het zeker!

1 Kook maar mee!

lekker

Heb je wel eens lekkere macaroni gekookt?

Met ham en kaas wordt het nog lekkerder

Nog wat zout erbij, dan is het het lekkerst

heerlijk

Macaroni met gehakt is trouwens ook heerlijk

Met wat bamikruiden wordt het nog heerlijker

En met tomatenpuree is macaroni het heerlijkst

snel

Je kunt snel een sausje
maken met wat bloem en melk.

Het gaat niet sneller als je
het gas hoog zet. Dan brandt het aan.

Met wat kerrie erbij gaat
het niet het snelst
maar smaakt het wel het heerlijkst.

vers

In de groentewinkels kun je verse groente kopen.

Maar de ene dag is het wel verser dan de andere d

De verste groente oogst je echter uit je eigen tuin.

gaar

Het is belangrijk om vlees goed gaar te braden.

De bacteriën worden niet beter gedood wanneer je het
gaarder laat worden.

Het gaarste vlees is niet altijd het heerlijkste!

2 Koken duurt niet zo lang meer.

Duurt koken nu korter dan vroeger?

Hoe raar het ook klinkt, het is wel waar!

Je oma liet vroeger de aardappels
langer koken dan nu.

Korter koken is echter gezonder

Dan blijven de vitamines in de groente het
beste bewaard.

kort

raar

lang

gezond

goed

3 Weet je het? Zet er dan een streep onder.

Vul de zinnen ook in.

hoog Welke groente groeit hoger, boerenkool of bloemkool?

zuur Wat is zuurder, zuurkool of komkommer?

vol Wat heeft een vollere krop, ijsbergsla of pluksla?

dun Welke wortels zijn dunner, die van waspeen of van winterpeen?

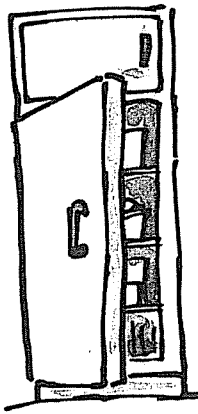
rood Wat is roder, rabarber of rode bietjes?

groot Wat is groter, een pruim of een perzik?

wit Wat is witter, maïs of witlof?

4 Bewaren

goed

Waar kun je groente het beste bewaren?

onder

In het onderste vak van de koelkast.

goed

Is in de kelder niet veel beter?

koel

Het gaat erom: koel is goed, maar koeler is beter.

warm

Bacteriën houden van een warme omgeving.

veel

Dan komen er al gauw meer en meer.

heet

Maar het is niet waar: hoe heter, hoe beter voor die beestjes.

gevaarlijk

Ook de gevaarlijkste bacteriën gaan dood in kokend water.

heerlijk

Gekookt of gebakken eten is meestal gezond en heerlijk.

① Schrijf de 12 woorden in het huis als *-ing*woorden. Dus *opruimen* wordt *opruiming* en *verbeteren* wordt *verbetering*.

② Gebruik de *ing*-woorden, die je hebt opgeschreven.

Ravi en Kamil willen een woning kopen. Maar daar moet wel wat aan verbouwd worden.

Na de bezihtiging zegt de oude huiseigenaar: 'Ik denk dat een kleine verbouwing nodig is,

voordat jullie aan een verhuizing kunnen denken. Kijk maar naar de trap naar zolder. Daar mist een leuning. Door een vergissing heeft de architect die nooit op de bouw tekening gezet. Ik heb nog een bespreking met hem gehad.

Maar de man zei gewoon dat hij daar geen rekening mee had gehouden. Dat antwoord was wel een verrassing voor me. En nu heb ik de benoeming gekregen als directeur van de basisschool in Wouw. Dus moet ik afscheid nemen van mijn bezitting.'

3 Kamil en Ravi vinden het wel een mooi huis. Maar eerst zetten ze alles nog eens op een rijtje.

1 De eigenaar gaf van de gebreken een goede (beschrijven)

beschrijving

2 Maar hoe zou het zijn met de (sluiten) sluiting van de deuren?

3 En met de (leiden) leiding van het water?

4 We moeten eerst maar eens een (berekenen) berekening van de kosten maken.

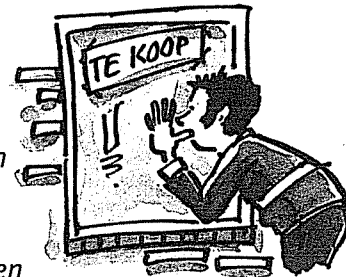
5 En dan zijn we er nog niet. Dat is een (misvatten) misvatting

6 Zo'n trapeuning is wel een hele (verbeteren) verbetering

7 Maar er zijn vast meer gebreken aan deze (wonen) woning

8 We moeten uitgaan van een (verdubbelen) verdubbeling van de kosten!

4 Waar kun je géén ing-woorden van maken? Zet de letters daarvan in het letterblok.

b wandelen

z gymmen

d ontmoeten

g bezitten

e bekijken

o beslissen

a bespreken

e bemannen

u vergissen

i verontreinigen

k schrijven

e vervelend

a verontwaardigd

m verkopen

n verbranden

l beklimmen

k bedoelen

l lezen

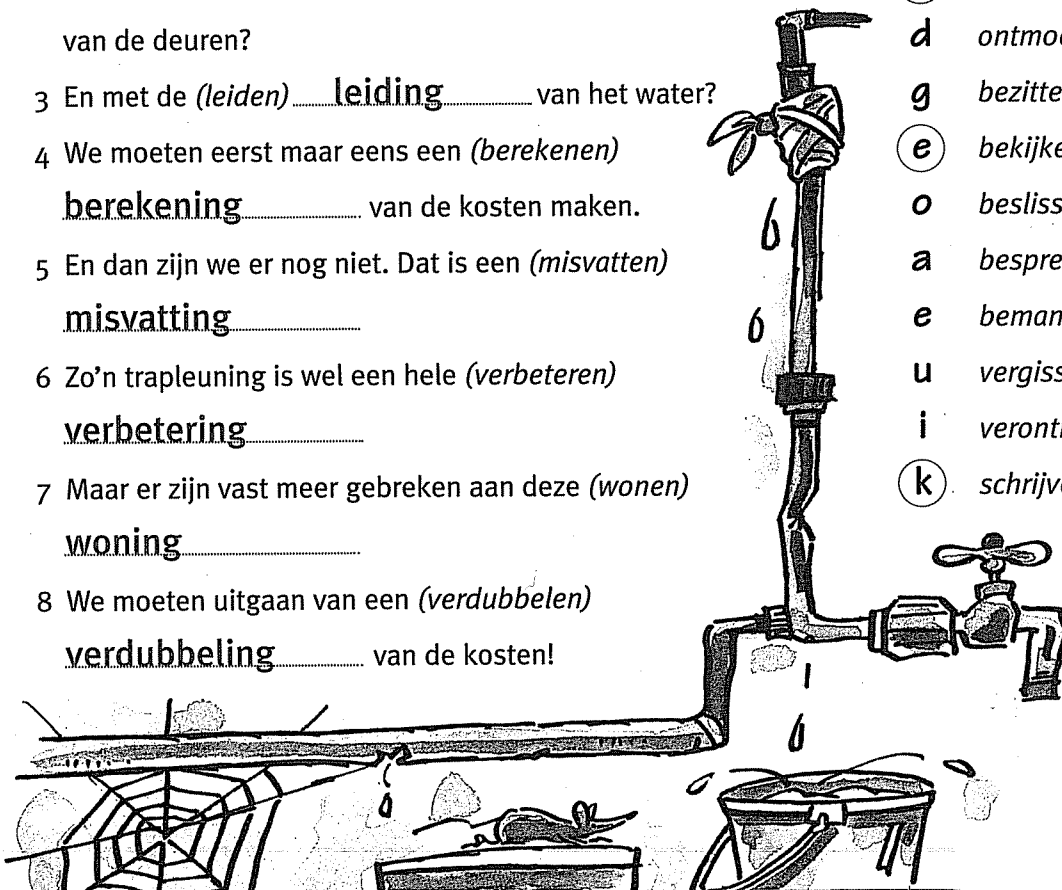
s rekenen

p tekenen

r taal

Kopen Ravi en Kamil het huis?

z e k e r

- 1 Welke *ing*-woorden kun je ervan maken? Kies uit:

beschrijving

bewondering

beschuldiging

belediging

verontwaardiging

verbazing

vervalsing

onderhandeling

vergissing

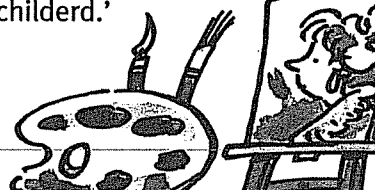
- 2 Tim leest een spannend verhaal. Waar gaat het over? Vul de *ing*-woorden van de vorige oefening maar in. Soms moet er wat in het meervoud.

Het is de beschrijving
 van een kunstbende. Die handelt in
vervalsingen van oude
 schilderijen. Een klant die daarover
 vol verontwaardiging
 klaagt, krijgt slechts gezichten vol

verbazing. De bendeleider zegt: 'Wij houden niet van
beschuldigingen en ook niet van beledigingen'

Wij hebben eerlijke onderhandelingen met u gevoerd.

U keek vol bewondering
 naar dit meesterwerk. U meende
 dat het een echte Rembrandt was.
 Maar dat is een vergissing.
 Hij is alleen meesterlijk
 nageschilderd.'

3 Vul maar in.

De kunstminnaar is vol (verontwaardigd)

verontwaardiging

Want hij kocht een (vervalsen)

vervalsing

Kunstkenners hebben daar bij (herhalen)

herhaling op gewezen.

Op een (verkopen) **verkoop**

wil je graag iets moois vinden.

In je (opwinden) **opwinding**

vergeet je dan soms goed te kijken.

Maar thuis breekt de (betoveren)

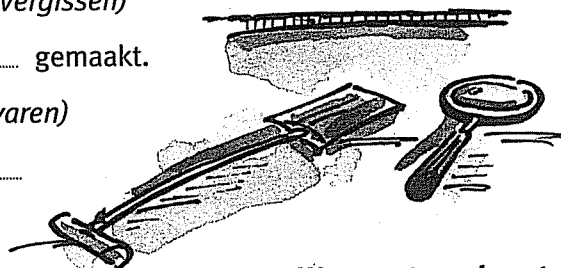
betovering

Je hebt een heel dure (vergissen)

vergissing gemaakt.

Dat is een pijnlijke (ervaren)

ervaring

4 Waar kun je geen ing-woord van maken? Zet de letters daarvan in het letterblok.

t vernielen

p vergroten

k verklaren

g verzinnen

o toestemmen

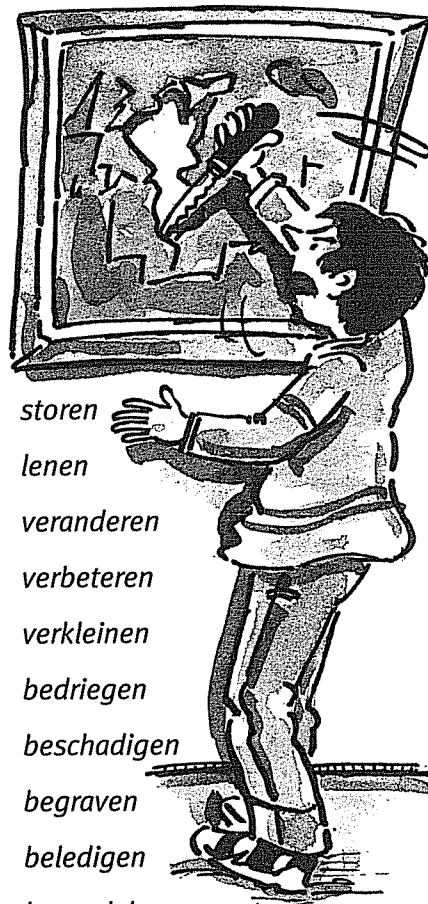
u trainen

e sporten

i oefenen

l kijken

m botsen

n storen

p lenen

p veranderen

l verbeteren

e verkleinen

u bedriegen

n beschadigen

k begraven

t beledigen

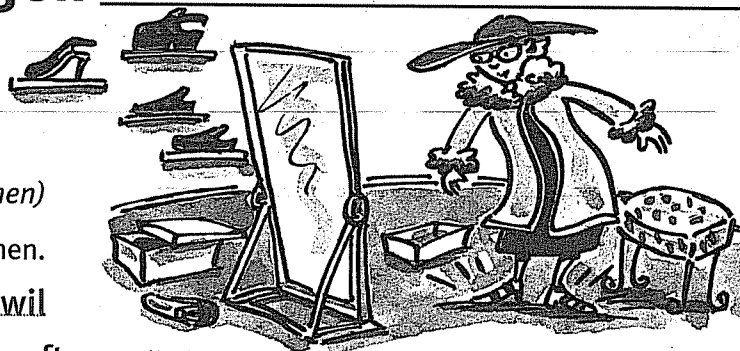
n beoordelen

Wat moet een kunstminnaar ook hebben?

g e l u k

1 Zet alle zinnen in de tegenwoordige tijd.

Op een zaterdagmiddag, vlak voor sluitingstijd (*komen*) **komt** een deftige mevrouw de schoenenzaak binnen. Ik (*hebben*) **heb** een feestje en ik (*willen*) **wil** daarom graag mooie schoenen kopen. (*Hebben*) **Heeft** u die in mijn maat? (*vragen*) **vraagt** de dame beleefd. 'Vast wel, mevrouw,' (*beginnen*) **begint** de verkoopster. 'Welke kleur (*zoeken*) **zoekt** u?' 'Wist ik dat maar!' (*spreeken*) **spreekt** de vrouw zuchtend. 'Wat (*zullen*) **zal** ik kiezen? Pakt u maar rode en blauwe paren!' De verkoopster (*lopen*) **loopt** naar de cheffin van de winkel, die haar aandacht (*trekken*) **trekt**. Die (*fluisteren*) **fluistert** de verkoopster in het oor: 'Die vrouw (*bedriegen*) **bedriegt** heel veel winkeliers. Ze (*doen*) **doet** net of ze geen geld heeft. Niemand (*zien*) **ziet** haar ooit terug en naar hun geld (*kunnen*) **kunnen** ze dan fluiten. De verkoopster (*zoeken*) **zoekt** snel schoenen voor de winkelende vrouw. Die (*doen*) **doet** haar keuze. En juist voor sluitingstijd (*willen*) **wil** ze de winkel verlaten. Opeens (*bedenken*) **bedenkt** ze dat ze geen geld bij zich (*hebben*) **heeft**. Ze (*vragen*) **vraagt** of ze de schoenen maandag (*mogen*) **mag** betalen. 'Natuurlijk mevrouw,' (*zeggen*) **zeft** de verkoopster vriendelijk. En opgewekt lachend (*verlaten*) **verlaat** de bedriegster de winkel. De cheffin (*roepen*) **roept** de verkoopster boos bij zich. 'Je (*weten*) **weet** toch dat ze een bedriegster is. Hoe (*kunnen*) **kun** je haar dan die schoenen meegeven?' (*roepen*) **roept** ze kwaad. De verkoopster (*zeggen*) **zeft**: 'De vrouw is er maandag weer. Voor alle zekerheid (*hebben*) **heb** ik haar twee linkerschoenen meegegeven!'

2 Bedenk alle zinnen nu in de verleden tijd. Schrijf alleen de werkwoorden op.

komen	<u>kwam</u>	doen	<u>deed</u>
hebben	<u>had</u>	willen	<u>wilde</u>
willen	<u>wilde</u>	bedenken	<u>bedacht</u>
hebben	<u>had</u>	hebben	<u>had</u>
vragen	<u>vroeg</u>	vragen	<u>vroeg</u>
beginnen	<u>begon</u>	mogen	<u>mocht</u>

zoeken zocht

spreken sprak

zullen zou

lopen liep

trekken trok

fluisteren fluisterde

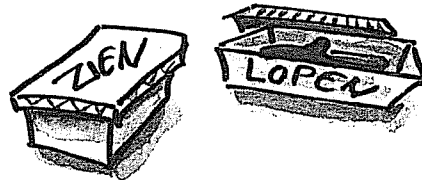
bedriegen bedroog

doen deed

zien zag

kunnen konden

zoeken zocht

zeggen zei

verlaten verliet

roepen riep

weten wist

kunnen kon

roepen riep

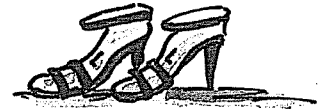
zeggen zei

hebben had

3 Vul maar in.

lopen

Gisteren heeft de dame op haar oude schoenen gelopen

meegeven

De verkoopster had haar twee

linkerschoenen meegegeven

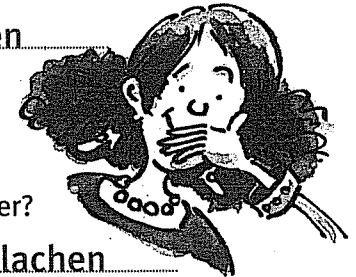
bedriegen

De vrouw voelde zich bedrogen

uitschelden

In gedachten heeft ze de verkoopster

uitgescholden

lachen

En de verkoopster?

Die heeft gelachen

- 1 Schrijf het werkwoord op. Zet het daarna in de tegenwoordige tijd. Zet het hele werkwoord daarachter.

- 1 Wie trad er maandag woedend de winkel binnen?
- 2 De deftige dame die iedereen bedroog.
- 3 Woest was ze!
- 4 Ze schold op de verkoopster.
- 5 Ze vloog de cheffin bijna in de haren.
- 6 Maar die schrok er niet van.
- 7 Ze wist immers hoe de vork in de steel zat.
- 8 Beleefd bood de cheffin haar excuses aan.
- 9 De schoenen werden geruild.
- 10 Kwaad nam de vrouw het geld uit haar portemonnaie.
- 11 Woedend verliet ze de winkel.
- 12 De cheffin liep lachend naar de verkoopster.
- 13 Zo kwam boontje om haar loontje.

trad treedt treden

bedroog bedriegt bedriegen

was is zijn

schold scheldt schelden

vloog vliegt vliegen

schrok schrikt schrikken

wist weet weten

bood biedt bieden

werden worden worden

nam neemt nemen

verliet verlaat verlaten

liep loopt lopen

kwam komt komen

3 Vul de antwoorden goed in.

1 *krijgen*

Kreeg..... de dame vorige week haar zin?

Nee, ze heeft haar zin niet gekregen.....

2 *stuiven*

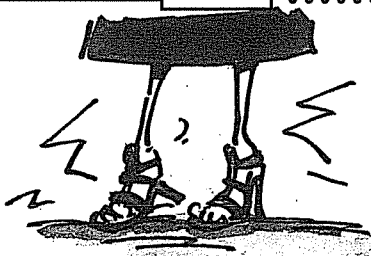
Stoof..... ze vanmorgen de winkel woedend binnen?

Ja, ze is de winkel woedend binnen gestoven.....

3 *vliegen*

Vloog..... ze de cheffin naar de keel?

Nee, ze is de cheffin niet naar de keel gevlogen.....

4 *helpen*

Hielp..... de cheffin de vrouw netjes?

Ja, de cheffin heeft de dame netjes geholpen.....

5 *smijten*

Smeet..... de dame het geld op de toonbank?

Nee, ze heeft het geld niet op de toonbank gesmeten.....

6 *zijn*

Was..... de dame woedend? Ja, ze is heel boos geweest.....

4 Gebruik het onderstreepte woord uit de ene zin. Schrijf de goede vorm van dat werkwoord in de volgende zin.

De cheffin zag de dame vertrekken zonder dat ze betaald had.

De verkoopster denkt:

'Ik zie..... die mevrouw wel terug.'

De verkoopster kreeg gelijk.

De cheffin dacht:

'Zal de verkoopster gelijk krijgen.....?'

De verkoopster dacht:

'Van mijn list zal ik heus wel genieten.'

De dame dacht:

'Gisteren genoot..... ik niet van mijn poging tot bedrog.'

1 Vul de werkwoorden goed in de verleden tijd in.

komen

Gisteren kwam Kim met haar traktatie op school.

zijn

Want gisteren was ze jarig.

krijgen

Ze kreeg toen mooie cadeaus.

ontvangen

Van haar oma ontving ze een mooie kaart.

schijnen

De zon scheen toen Kim wakker werd.

schenken

Juf schonk Kim 's morgens een mooie plaat.

gaan

Met twee vriendinnen ging Kim daarna de klassen rond.

geven

's Middags gaf ze haar partijtje.

2 Het werd een fijne verjaardag. Vul de goede letters in en je weet wat ze aan het einde deden. Schrijf de werkwoorden in de verleden tijd.

Kies uit:

k beginnen

k schenker

p kunnen

h rijden

p hangen

a gaan

o zingen

e krijgen

n doen

e vinden

Ravi, een vriendinnetje van Kim vertelde:

1 We begonnen met cadeautjes geven.

2 En daarna zongen we natuurlijk ook.

3 Toen kregen we lekkere taart.

4 Kims vader schonk de limonade in.

5 Daarna reden we naar het bos.

6 Daar gingen we een speurtocht doen.

7 Overal hingen rode draadjes.

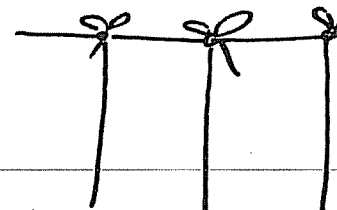
8 Daardoor konden we het spoor makkelijk volgen.

9 Na een half uur vonden de schat.

10 En weet je wat we daarna deden?

k ¹	o ²	e ³	k ⁴	h ⁵	a ⁶	p ⁷	p ⁸	e ⁹	n ¹⁰
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------

3 Ravi vertelt verder. Dus: verleden tijd.

rijden

Na de speurtocht reden we terug naar Kims huis.

gaan

Kims moeder ging patat bakken.

doen

Ze deed er natuurlijk mayonaise bij.

worden

Dat werd bijna een kliederpartij.

krijgen

Maar iedereen kreeg een servetje.

vallen

Bij drie kinderen viel er iets op hun blouse.

laten

Ik liet per ongeluk wat op mijn servet vallen.

zwijgen

Iedereen zweeg toen we zaten te eten.

genieten

Want we genoten allemaal van de lekkere frites.

4 Gebruik het onderstreepte woord en maak dat passend in de volgende zin.

Mijn moeder kan mooi zingen.

Voor mijn verjaardag zong ze een zelfgemaakt lied.

Mijn vader kan mooi fluiten.

Dus floot hij mee op zijn panfluit.

Van mijn broertje zou ik een tekenblok krijgen.

En dat kreeg ik ook.

Later mocht ik kiezen tussen taart en gebak.

Ik koos voor de taart.

Ik genoot erg van mijn verjaardag.

Iedereen op mijn partijtje heeft ook erg genoten.

1 Peter krijgt een hond! Kleur het rondje voor de vier zinnen die raar zijn.

- ☐ Peter is gek op dieren.
- ☐ Hij houdt vooral veel van honden.
- ☐ Peter mag vandaag een pup, een jonge hond, uitkiezen.
- ☒ Zij is wel een beetje zenuwachtig.
- ☐ De ouders van Peter gaan mee.
- ☐ Hun gaan met de auto.
- ☐ Als ze aankomen bij de boer, doet hij het hek open.
- ☐ In de schuur liggen de puppies. Ze zijn nog erg klein.
- ☒ Als de puppies Peter zien, proberen hun allemaal naar hem toe te lopen.
- ☐ Eén hondje ziet er het liefst uit. Jou kies ik, zegt Peter.
- ☒ En ik noem jouw Bluf.

2 Over een paar weken mag Peter de pup halen. Kies het goede woord en schrijf dat in de zin.

Kies uit:

ik - jij - hij - zij/ze - wij - u - jullie

Thuis gekomen kijkt Peter op de kalender.

Hij moet nog wel lang wachten!

Op school vertelt hij zijn vrienden over Bluf.

Zij zijn wel jaloers op hem!

Peter en zijn zusje Elsa overleggen wie Bluf mag uitlaten, want dat willen ze allebei doen.

‘Waarom maken jullie geen rooster?’

vraagt hun moeder. Dat doen ze.

Elsa pakt een papier. Ze maakt een lijst met spullen die zij nog moeten kopen.

‘Ik ben net zo blij als jij dat Bluf komt,’ zegt Elsa tegen Peter.

3 Eindelijk is het zover. Ze mogen Bluf gaan halen.

‘Ik ben benieuwd of de pup al veel gegroeid is,’ zegt Peter in de auto.
 Als de auto bij de boerderij stopt, springt hij snel uit de auto en rent naar de boer.
 ‘Ga maar kijken bij de pups of ze gegroeid zijn!’ zegt de boer lachend tegen Peter. In de schuur zitten de pups bij elkaar.
 Ze krioelen over elkaar heen.

Bluf kun je zo herkennen en hij

heeft ook een rood bandje om.

Elsa moet om hem lachen.

Bluf kwispelt zo grappig met zijn staart.

Vader en moeder gaan met de boer mee,

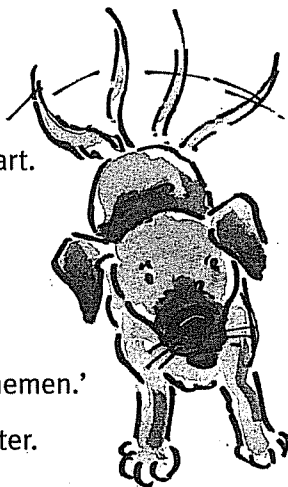
dan kunnen zij hem betalen.

Als dat gebeurd is, zegt de boer:

‘Zo, nu kunnen jullie jullie pup meenemen.’

‘Ik zal goed voor hem zorgen,’ zegt Peter.

‘En hij niet alleen! Ik ook!’ zegt Elsa.

4 Iedereen moet natuurlijk wennen.

Wat zeggen ze tegen Bluf?

Vader zegt:

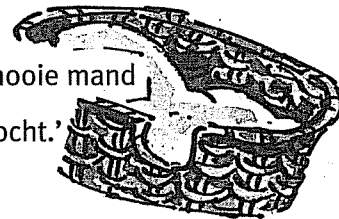
‘Bluf, ik zal goed voor je zorgen.’

Moeder en vader zeggen:

‘Nu ben je onze hond.’

Elsa zegt:

‘We hebben een mooie mand voor jou gekocht.’

Peter zegt:

‘Die is alleen voor jou!’

Vader zegt:

‘Ons huis is nu jouw huis.’

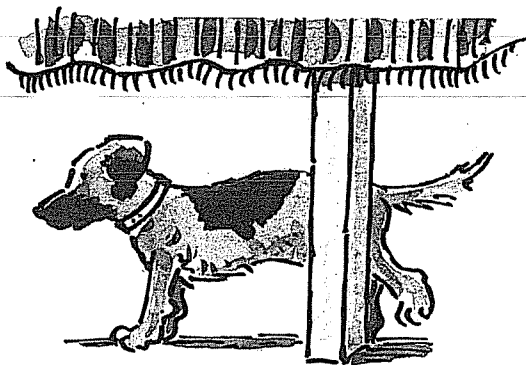
Moeder vraagt:

‘Wil je wel bij ons alle vier wonen?’

Bluf blaft.

Zou hij willen zeggen:

‘Bij jullie wil ik wel horen!’

1 Heeft Bluf het naar zijn zin? Kleur de rondjes voor de vier rare zinnen.

- ☐ Bluf lijkt echt op zijn gemak te zijn.
- ☒ Hij kwispelt met haar staart.
- ☐ Hij tilt bij de tafelpoot je ene poot op.
- ☐ 'Ho, ho. Dat mag ik niet doen!' zegt Elsa.
- ☐ 'Die tafelpoot is niet voor honden, maar voor tafels.'
- ☐ Vader grinnikt: 'Als ik hond ben en zo'n tafelpoot ziet.'
- ☐ Bluf snapt het niet, maar hij blaft vrolijk!

2 Maak de zinnen maar goed.

Elsa geeft Bluf zijn fles met melk.

Daar drinkt hij gulzig uit.

Hij verslikt zich zelfs.

'Kalm aan, Blufje,' zegt Elsa tegen hem.

Anders bekommt de melk je niet goed.

Het lijkt wel of Bluf haar snapt.

Want hij drinkt niet meer zo gulzig.

En al gauw vallen zijn oogjes toe.

Hij slaapt.

3 Maak de zinnen maar af.

Bluf droomt. Dat kun je aan hem zien.

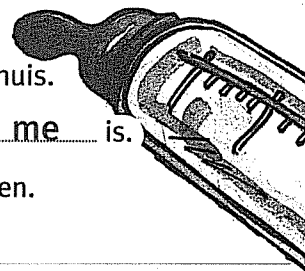
Zijn oogleden trillen en hij trekt soms met zijn mond.

Waar zou hij van dromen?

Zou hij denken: Dit is mijn nieuwe huis.

Ik hoop dat Peter een goed baasje voor me is.

En dat hij goed voor me zal zorgen.

4 Peter is heel blij met Bluf. Op school houdt hij een spreekbeurt over hem. Vul die maar aan.

Bluf is een Duitse herdershond. We kochten hem bij een boer.

Het is een mannetje, een reu. Hij wordt 62,5 cm hoog.

Dat wil zeggen, dat is zijn schofthoogte als hij volwassen is.

Die schofthoogte meet je vanaf zijn schouders tot op de grond.

Een teefje wordt niet zo groot. Haar schofthoogte is 57,5 cm.

Pups laten hun oren hangen tot zij ongeveer zes maanden oud zijn.

Daarna richten de oren zich op en gaan ze staan.

Maar het mooiste van Duitse herders is hun karakter.

De eigenaar kan helemaal op zijn dier vertrouwen en op hem rekenen.

Dat zie je als ze als politiehond of geleidehond werken.

De bazen kunnen helemaal van hun dieren op aan.

'Ik hoop dat Bluf een goede speurhond wordt,' besluit Peter zijn spreekbeurt.

1 Veel mensen hebben een huisdier. Jullie thuis ook?

Vul maar in.

Weet je hoe herdershonden aan hun naam komen?

Vroeger hielpen ze de herder bij het bewaken van zijn kudde.

De herder was niet de eigenaar van zijn dieren.

Hij hoedde zijn schapen wel, maar de boeren waren de eigenaars.

Vooraf in het voorjaar had de herder het druk als de oaien hun lammeren wierpen.

En bij elke geboorte moest de herder zijn oaien helpen.

Al gauw telde zijn kudde dan zo'n 500 dieren.

De herder kon dan niet zonder de hulp van zijn trouwe honden.

2 Honden voor de gezelligheid?

Veel bezitters van honden hebben

die dieren voor hun plezier.

Elke dag laten ze hun hond uit.

Als het een vrouwtjeshond is, een teefje, laten ze haar vaak steriliseren.

Dan kan zij geen puppies meer krijgen.

Maar als een teefje jongen heeft, zorgt ze heel goed voor haar jongen.

Bijna elke hond blaft vrolijk als zijn baasje thuiskomt.

Die streelt zijn dier en lacht:

'Ja, ja, je bent mijn lieve hond!'

3 Sommige honden werken hard. Wat doen ze?

Op Schiphol zie je ze soms: honden met hun begeleiders.

Die lopen daar niet voor hun lol. Ze werken.

Ze moeten hun best doen om drugs op te sporen.

‘Voor mijn hond is dat niet moeilijk,’ vertelt een begeleider.

‘Mijn hond kan duizendmaal beter ruiken dan jij of ik.

Zijn reukvermogen is zo

goed dat hij alle drugs ruikt.

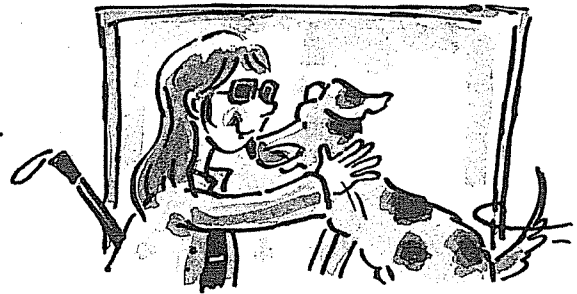
Ook als een reiziger het diep
weggestopt heeft in zijn

bagage.

Ik kan hier niet werken
zonder mijn dier.’

De begeleider aait het
teefje over haar kop.

Je kunt wel zien: ze werkt
graag voor haar baas.

4 Vul maar in.

‘Ik houd van mijn dier,’
zegt de hondenbegeleider.

Zijn collega zegt tegen hem:

‘Ik houd ook van jouw hond.

Jouw hond is een lief en slim beest.

Jammer dat zij geen jongen
meer kan krijgen.

Haar jongen zouden vast ook weer
goede speurhonden worden.

En ze is ook heel aanhankelijk.

Soms ben ik wel een beetje jaloers
op jou en jouw dier!’

1 Welke schuin gedrukte woorden zijn goed? Kleur die.

Bij Ymkje thuis hebben *we/ze* twee poezen: Moortje en Vlekje.

Moortje is het moederdier. Vlekje is *zijn/haar* jong.

Hij/ze is een katertje.

Hem/hij klimt overal op en over.

Mamma is daar niet blij mee.

Het katertje maakt met *zijn/haar* nagels halen in de gordijnen.

En de bloemenvaas is ook niet veilig voor *hem/hij*.

Mamma zegt wel eens:

'Vlekje is wel grappig, maar *ik/je* heb meer aan *zijn/je* moeder.

Die vangt muizen op *onze/hun* boerderij.'

2 Moortje hoort bij Ymkje. Vlekje hoort

bij Feiko, haar broertje. Vul de goede

woorden in.

Ymkje zegt:

'Moortje is mijn lievelingsdier,

zij heeft een zacht velletje.

Als ik haar hoor spinnen,

klinkt dat zo mooi.

Dan voel ik me rustig worden.

Voor mij is dat het mooiste wat er is.

Feiko vertelt:

'Vlekje is echt een poes voor mij

Hij springt en hij rent.

Ik weet 'nooit wat hij gaat doen.

Hij verrast mij altijd

met zijn invallen.

Vlekje is echt mijn lievelingsdier.

3 Vul maar in.

Op de boerderij is ook een hond: Bas.

Vlekje plaagt hem vaak.

Maar Bas laat zich niet op zijn

kop zitten.

Hij rent soms achter Vlekje aan.

Hij blaft en hapt naar hem

Vlekje is echter niet bang voor hem

Hij springt opzij en rent

tussen Bas poten door.

Vlekje lijkt wel te zeggen:

‘Ik ben veel sneller dan jij

Pak me dan als je kan!’

Bas blaft:

‘Samen hebben we veel plezier!’

4 Welke woorden horen hier?

Ymkje wil Moortje verwennen.

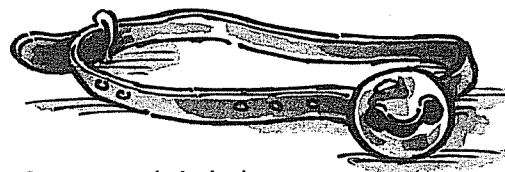
Ze heeft een mooie etensbak voor haar gekocht.

Feiko heeft een halsband voor Vlekje gekocht.

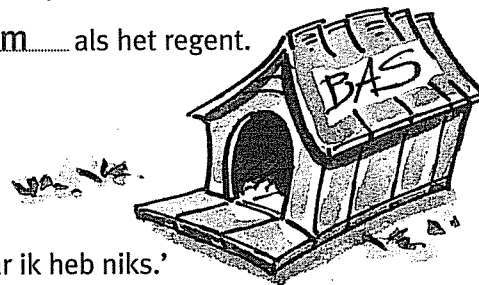
Er zit een belletje aan,

zodat de vogeltjes hem horen aankomen.

En Bas? Die heeft een prachtig hok.

Daarin zie je hem als het regent.

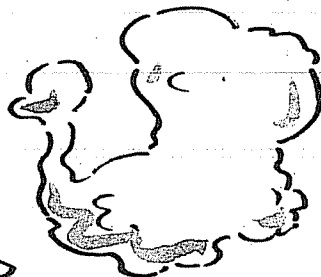

Vader klaagt: ‘Maar ik heb niks.’

Moeder lacht: ‘Je hebt mij en de kinderen toch!’

- 1 Ravi en Eva liggen op hun rug
in het gras en turen naar de wolken.
Ze fantaseren wat ze allemaal
in de wolken zien.

mooi Een heleboel mooie wolken drijven voorbij.

statig Daar komt een statige wolk langs gedreven.

trots Eva vindt die wolk net op een trotse pauw lijken!

zwart Ginds komt er een zwarte wolk aangedreven.

prachtig Dat lijkt wel een prachtige jachthond.

moedig En kijk, die wolk lijkt op een moedige ridder.

stoer Het is een stoere ridder daar hoog in de lucht!

- 2 Soms zie je een prins op een *houten*
paard. In zijn hand heeft hij een *glazen*
muiltje. Soms zeggen woorden waarvan iets
gemaakt is. Dan komt er *-en* achter. Vul het
goede woord maar in.

zilver Daar drijft een wolk met
een zilveren rand.

goud Die wolk met een gat er in,
lijkt wel een gouden ring.

ijzer Kijk, net een ridder met
een ijzeren zwaard.

hout Een zwaard met een
houten handvat.

papier Heeft die ridder een
papieren helm op?

3 Eva fantaseert lekker verder.

hoog Later wil ik wonen in een
kasteel met hoge torens.

groot Met allemaal grote kamers.

dik En in de slaapkamer een
hemelbed met dikke kussens.

wit Ik wil overal witte spiegels.

knap En een knappe prins als man.

4 Waar droomt Eva van?

Ik wil *knappe* dienaren, geen domme.

Ik wil geen *zwart* paard, maar drie witte.

Ik wil geen *stoute* kinderen, maar lieve.

Ik wil geen *dikke* kok, maar een dunne.

Ik wil geen *brede* vensters, maar smalle.

Ik wil geen *zilveren* kroon, maar een gouden.

Ik wil geen *stomme* prinses zijn, maar een slimme.

1 Ravi en Eva willen wel eens een

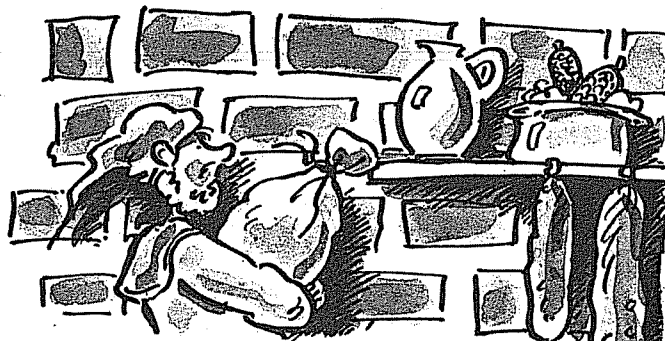
kasteel bezoeken. Wat zien ze daar?

Zet een streepje onder de 10 woorden die niet kloppen.

Een machtige ridder was de trotsen eigenaar van dit onneembaar kasteel. Hij woonde er met zijn geliefde edelvrouwe en de jongste kinderen. Zijn oudsten zoon was nege jaar en page van Jonkvrouwe Alida. Na enkelen jaren werd page Roderick schildknaap bij ridder Aernout. Toen moest hij zijn strengen meester helpen bij schitterenden toernooien. Hij moest zorgen voor het ijzeren maliënkolder, de sterke helm en het scherpen zwaard. Zingenden minstreels schonk hij heerlijke wijn uit zilvere bekers. Na zeven jaar, op zijn 21ste, werd Roderick tot ridder geslagen.

2 Schrijf de woorden goed in de zinnen.

dik

Het kasteel had heel dikke muren.

sommig

Sommige muren waren

meer dan 2 meter dik.

vijandig

Daar kon een vijandig

leger niets tegen beginnen.

ruim

Op het kasteel lagen meestal

ruime voorraden.

gruwelijk

Voor een gruwelijke hongerdood
hoefden de bewoners dan ook niet te vrezen.

lafhartig

Op een keer overwon de vijand het kasteel

echter door lafhartig verraad.

treurig

Toen trof de bewoners een treurig lot.

3 Gelukkig was het meestal rustig op het kasteel. Zet een rondje om de goede woorden. En de letter daarvan in het letterblok.

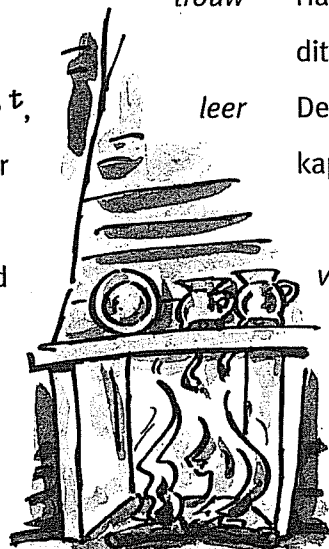
De dike ^b, dikken ^d, dikke ^a kok kookt in de keuken. Het dunne ^e, dune ⁱ, dunnen ^u koksmaatje snijdt de groente.

De grootte ^d, grote ^r, groten ^p smid smeedt een harnas. De ijzere ^h, ijzerre ^t, ijzeren ⁿ ringetjes van de maliënkolder zijn kleine kunstwerkjes.

De sterke ^o, sterken ⁿ, sterkke ^m smid moet het ijzer smeden als het heet is.

De bedompten ^o, bedompte ^a, bedompte ^u kerker is leeg.

In de ridderzaal brandt het heten ^p, heette ^r, hete ^t vuur.

4 Vul de woorden maar goed in.

prachtig

Vrouwe Alida heeft een prachtige hobby: valkenjacht.

dik

Ze heeft aan haar linkerhand een dikke handschoen.

snel

Daarop zit haar snelle valk.

trouw

Haar trouwe valkenier heeft dit dier afgericht.

leer

De valk heeft een leren kapje over zijn kop.

vluchtend

Dat verwijdt ze als de vogel een vluchtende prooi moet vangen.

angstig

De valk vliegt dan pijlsnel naar het angstige dier.

laatst

Vaak weet zo'n konijn zich op het laatste moment nog te redden.

ander

Dan probeert de valk een andere prooi te verschalken.

Hoe heet de ridder van dit kasteel?

a	e	r	n	o	u	t
---	---	---	---	---	---	---

- 1 Romo heeft een nieuwe bal. Wat zullen ze gaan doen? Kleur het rondje van de zinnen die raar zijn.

☐ Op het veldje staan de jongens bij elkaar.

☒ Ron wil graag spelen trefbal.

☐ Hassan vindt stabal leuk spel.

☐ Peter en Romo willen graag voetballen.

☐ Romo kan heel goed voetballen.

☐ Daar willen de anderen wel mee.

☐ Ron zegt dat hij wel keeper wil zijn.

☐ Peter wil heel graag midvoor.

☐ Al gauw rent iedereen achter de bal aan.

- 2 Zet de woorden in de goede volgorde.

Kijk naar de woordjes en bedenk eerst: Wie

krijgt - zijn been - Peter - de bal - tegen

Peter krijgt de bal tegen zijn been.

wrijft - over - zijn been - hij

Hij wrijft over zijn been.

Romo - hem - lacht - naar

Romo lacht naar hem

de - geeft - Peter - bal - een loeier

Peter geeft de bal een loeier

de voeten - krijgt - voor - Mike - bal - zijn

Mike krijgt de bal voor zijn voeten

een - geeft - hij - trap - hem - : goal!

Hij geeft hem een trap: goal!

3 Maak er maar goede zinnen van.

Bedenk weer steeds: Wie ...

*veldje - de jongens - op - heel - het -
vaak - voetballen*

**De jongens voetballen heel
vaak op het veldje.**

meestal - de keeper - is - Ron

Ron is meestal de keeper.

kan - als - keepen - de - hij - beste!

Keepen kan hij als de beste!

is - heel - goed - Hassan - het - in -

nemen - hoekschoppen - van

**Hassan is heel goed in het
nemen van hoekschoppen.**

4 Met welke woorden kun je een goede zin maken? Kleur de letter daarvan. En zet die in het letterblok.

b de - Ron - keeper - is
g hij - altijd - kniebeschermers

a laatst - hem - een - Hassan
r een - dat - loeier - was!

v tegen - knie - kwam - hij
a erg - heel - deed - zeer - dat

e Ron - er - huilen - bijna
v op - zijn - been - plek - een - rode - kwam

o blauw - later - die - werd
r veel - de meisjes - hij - bekijks - had

b r a v o

1 Welke zinnen zijn een beetje vreemd? Kleur het rondje daarvoor.

- ☐ De jongens gaan weer voetballen.
- ☐ Naar het veldje ze lopen.
- ☐ Vandaag gaan doelschieten.
- ☐ Zou Hassan ze allemaal houden?
- ☐ Ron neemt aanloop en schopt keihard.
- ☐ Maar Hassan houdt bal tegen.
- ☐ Dan geeft Romo de bal loeier.
- ☐ Wat een pech! In de sloot!

2 De jongens balen flink.

Ze gaan proberen de bal uit het water te halen. Begin met: Wie ...

Ron - gevonden - een stok - heeft

Ron heeft een stok gevonden.

aan de rand - hij - staan - gaat - van de sloot

Hij gaat aan de rand van de sloot staan.

probeert - hij - de bal - te halen - de sloot - uit

Hij probeert de bal uit de sloot te halen.

de stok - te kort - helaas - is

De stok is helaas te kort.

drijft - juist - de bal - verder af

De bal drijft juist verder af.

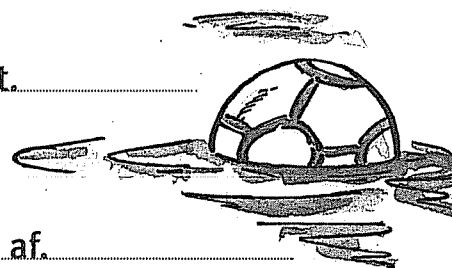
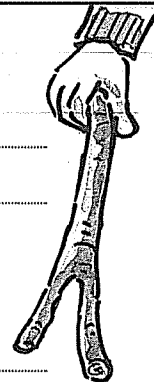
3 Maak er maar goede zinnen van. En denk steeds aan: Wie ...

Romo - uitkleden - wil - zich - eerst

Romo wil zich eerst uitkleden.

kan - zwemmen - hij - in zijn blootje - toch best

Hij kan toch best in zijn blootje zwemmen.

koud - is - maar - te - veel - het

Maar het is veel te koud.

dus - zich - kleedt - weer - Romo - aan

Romo kleedt zich dus weer aan.

de - met - gooien - dan - stenen - jongens

De jongens gooien dan met stenen.

de - achter - ze - bal - mikken

Ze mikken achter de bal.

maar - het - mis - soms - gaat

Maar soms gaat het mis.

zo - de - water - uit - krijgen - bal - het -

ze - nooit

Zo krijgen ze de bal nooit uit het water.

4 Wie springt daar in het water?

Zet een rondje om de letter als je er géén volledige zin mee kunt maken.

- a** de hond - springt - het water
- b** van - Romo - springt - de hond - in het water
 - a** vrolijk - hond - de - in het water - zwemt
 - b** niet - kijkt - bal - de - naar
- a** zwemt - in de richting - van - hij - bal
 - b** halen - de bal - gaat - hij - ?
 - a** duwt - hij - met - zijn neus - de bal - vooruit
 - b** vooruit - duwt - hij - zo - bal
- a** komt - de kant - de bal
 - b** de jongens - heel hard - juichen
 - a** wanneer - de bal - Romo - hem - pakt
 - b** Rasta - de kant - op - klimt
- a** als beloning - hij - nat - iedereen - schudt
- b** daar - iedereen - moet - lachen - om!

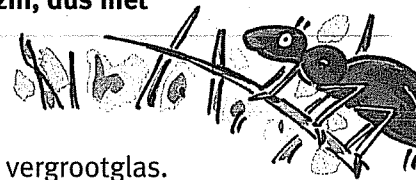

- ① Marwin heeft een mooi vergrootglas voor zijn verjaardag gekregen. Daar is hij blij mee. Kleur het rondje voor de 4 goede zinnen maar.

- ☒ Marwin kijkt door zijn vergrootglas naar een spin.
- ☒ Oeps, wat lijkt dat dier groot.
- ☐ Schrikt de spin Marwins gezicht?
- ☐ Met zo'n vergrootglas worden kleine erg groot.
- ☒ Zo lijkt een mier wel een olifant!
- ☐ Marwin kijkt zorgvuldig de beestjes.
- ☒ Wat zien ze er bijzonder uit!

- ② Maak van elke zin een vraagzin, dus met een vraagteken aan het eind.

Marwin kijkt de hele tijd door zijn vergrootglas.

Kijkt Marwin de hele tijd door zijn vergrootglas?

Hij ziet een dikke tor in het gras.

Ziet hij een dikke tor in het gras?

De tor loopt heel snel.

Loopt de tor heel snel?

Hij heeft een schild van blauwachtig groen.

Heeft hij een schild van blauwachtig groen?

Zijn voelsprietten lijken wel stokjes.

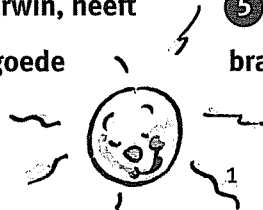
Lijken zijn voelsprietten wel stokjes?

- ③ Waar beginnen de vraagzinnen van oefening 2 mee? Kies uit:

het onderwerp - de persoonsvorm - het vraagteken - een zin

De zinnen beginnen met de persoonsvorm

- ④ Floris, de vriend van Marwin, heeft een plannetje. Maak maar goede vraagzinnen.

zelf - ook - een vergrootglas - Floris - heeft
Heeft Floris zelf ook een vergrootglas?

hij - heeft - van zijn broer - leuks - iets - geleerd

Heeft hij van zijn broer iets leuks geleerd?

kun - je - inbranden - je naam - met een vergrootglas

Kun je je naam inbranden met een vergrootglas?

de - zon - moet - dan - schijnen

Moet de zon dan schijnen?

dus - zonder - het - zonlicht - lukt - niet

Lukt het dus niet zonder zonlicht?

- ⑤ De jongens zoeken een mooi plankje om hun naam in te branden. Bedenk steeds goede vraagzinnen bij de antwoorden.

1 **Wat legt Floris uit?**

Floris legt uit hoe je moet gaan branden.

2 **Wat houdt hij vast?**

Hij houdt het vergrootglas vast.

3 **Wat doet de zon?**

De zon schijnt op het vergrootglas.

4 **Hoe houdt hij het vast?**

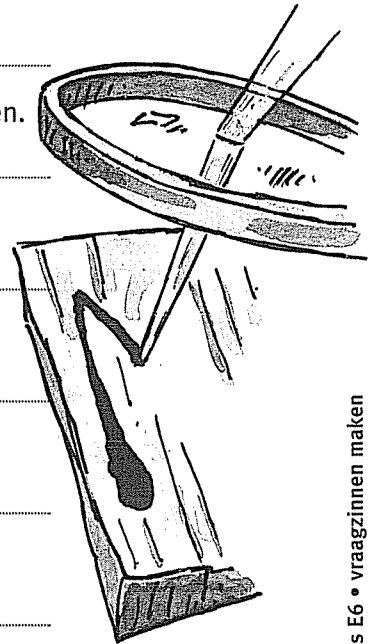
Hij houdt het schuin naar de zon.

5 **Waarin brandt de zon?**

De zon brandt in het hout.

6 **Wat brandt Marwin?**

Marwin brandt de eerste letter van zijn naam.

Vraagzinnen beginnen heel vaak met

de persoonsvorm.

Maar ze kunnen ook beginnen met vraagwoorden.

Vraagwoorden zijn woorden als wat, waarin, hoe.

1 Vanmorgen is een bank overvallen.

Ron heeft dat zojuist van zijn broer Tom gehoord. Vul de voorzetsels in.

Om 9 uur ging ik van huis.

Ik wilde naar de bank om geld te halen.

Daar zag ik een man met een grote tas.

In zijn andere hand hield hij een revolver.

De man rende naar een auto

met draaiende motor.

Daarin zag ik zijn handlanger

achter het stuur zitten.

De auto scheurde heel snel weg.

Hij reed in de richting van de autoweg.

Even later arriveerden drie politiewagens

met loeiende sirenes.

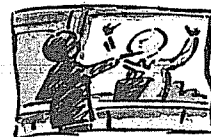
Maar toen waren de daders al

in de verte verdwenen.

2 Welke woorden ontbreken in dit krantenbericht? Schrijf die eri

Overval op bank

Gisteren hebben overvallers de bank aan het Rozenplein beroofd.

Even na negen uur liep een man naar de balie. En met eer

revolver in zijn hand siste hij: 'Hier met de kas!' Tegelijkertijd

zette hij een grote tas op de balie. De baliemedewerkster wist het

stille alarm in werking te stellen zonder dat de overvaller dat

in de gaten had. De politie was dus meteen al op de hoogte

van de overval. En in vliegende vaart spoedden drie

politie-auto's zich naar de plaats des onheils. Binnen drie

minuten waren ze ter plaatse. Van de overvaller was toer

echter al geen spoor meer te bekennen. Die had zich uit de

voeten gemaakt toen zijn tas gevuld was met bankbiljetten.

Buiten wachtte zijn handlanger al op hem. Ze sprongen haastig

in een gereedstaande auto. Er zijn nog geen sporen van de

overvallers gevonden. Wel heeft de geheime camera opnames

gemaakt van de overval. De politie vertrouwt er dan ook op

de daders snel in hun kraag te kunnen vatten.

3 De politie heeft de daders al gauw gevonden.

Vul de ontbrekende woorden maar in.

De politie wist van de camera bij de balie.

Het gezicht van de overvaller was goed te zien op de film.

Het bleek een bekende te zijn van de politie: Sluwe Sjakie.

De politie had al een tijd lang niets van hem gemerkt.

De recherche trof de man gewoon op zijn huisadres.

Op het politiebureau is Sluwe Sjakie verhoord.

Hij vertelde: ' Bij mij thuis op zolder stond een lege tas.

En waar dient een lege tas voor ?

Die moet ergens mee gevuld worden.

En waar kan dat beter mee dan met geld?

Dus bedacht ik dat ik naar

een bank moest gaan. Geld zat daar!

Wist ik veel dat ze je daar tegenwoordig opnemen met een camera!

Tja, dan is er toch geen lol meer aan !'

4 Vul maar in.

Sluwe Sjakie is in hechtenis genomen.

Ook zijn handlanger zit op het politiebureau.

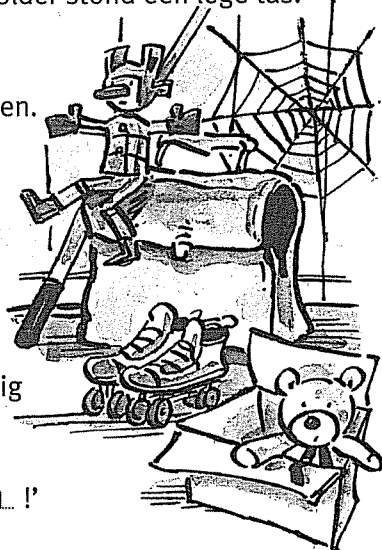
De rechercheurs hebben hem aan de tand gevoeld.

Hij heeft bekend op de uitkijk te hebben gestaan.

De overvallers hebben spijt van hun bankroof.

Het geroofde geld is al weer terug bij de bank.

Voor de overvallers is de lol er nu wel van af !

1 Hoe ziet de toekomst van de overvallers eruit?

Vul de goede voorzetsels maar in.

De handlanger van Sluwe Sjakie ziet bleek van angst.

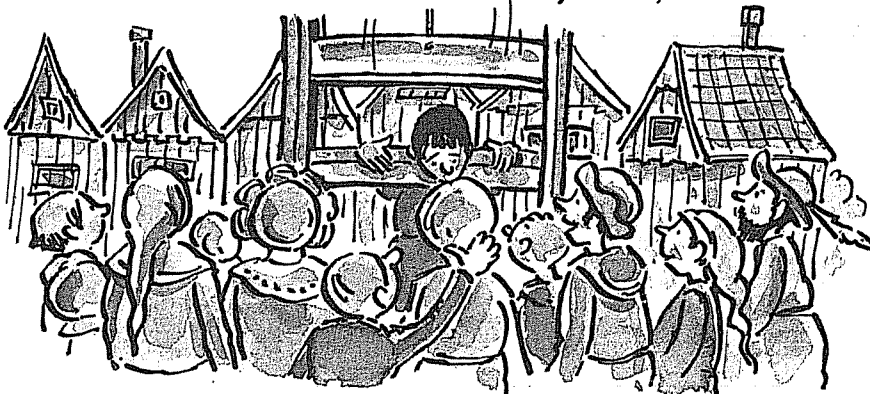
Wat voor straf hangt hem boven het hoofd?

Hij denkt aan de Middeleeuwen.

Toen werd je op de markt te kijk gezet.

Met je hoofd en handen zat je vast in een houtblok.

De mensen stonden daar lachend bij te kijken.

Bleke Bert doet het bijna in zijn broek van angst!

Bibberend fluistert hij tegen zichzelf:

'Kop op Bert. Het valt vast wel mee !'

2 Maar het valt niet mee. De rechter is woedend.

'Wat zijn dat voor streken?' begint hij.

De rechter heeft het tegen Sluwe Sjakie

'Staat er opeens een vent voor je balie

Zo'n meisje krijgt de schrik van haar lever

Ze ziet de woeste blik in je ogen.

Je zwaait wild met je revolver.

En je eist dat ze je tas vol met geld doet

Gelukkig laat ze zich niet

van de wijs brengen.

Ze drukt nog op de knop

van het stille alarm.

Maar dan doet ze het geld in de tas.

Waar had ze anders voor moeten kiezen?

Bah, misselijk word ik van die smerige streken!'

- 3** Bleke Bert hoort de kwade rechter.
En zijn gedachten gaan alle kanten op.

Dadelijk laat de rechter me op sluiten.
Misschien kom ik wel in een kerker.
In zo'n kerker van een Middeleeuws
kasteel.

Ratten krioelen er rond in het stro.
Soms krijg ik een bakje met eten.
Maar ook de ratten storten zich daar op.
Het is vochtig in de cel.
De schimmel staat op de muren.
En mijn kleren voelen klam aan.
Langzaam kom ik om van de honger.
Wat een treurig einde van mijn leven!

- 4** 'Luister goed!' hoort Bleke Bert opeens.
De rechter richt zich nu tot hem.
Vul de goede woorden maar in.

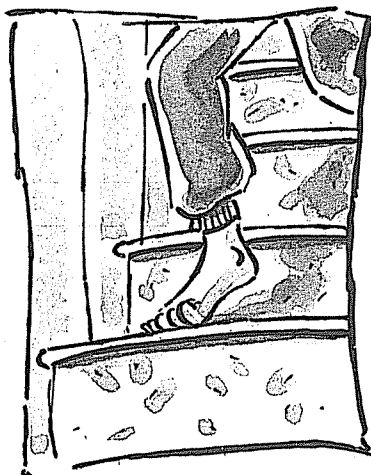
'Jij hoopte er met een lichte straf af te komen?
Omdat je denkt: 'Ik ben niet in de bank geweest.'
Maar je bent wel medeplichtig aan deze overval.
Jij stond op de uitkijk.
Jij moest Sluwe Sjakie waarschuwen bij gevaar.
En Sluwe Sjakie uit handen van de politie houden.
Je wilde wel jouw deel van de buit.
Maar je voelde er niets voor om gevaar te lopen.
Sluwe Sjakie moest de kooltjes maar uit het vuur halen.
Vind je dat erg moedig van je?'
Bleke Bert bloost.
Van deze rechter heeft hij niets goeds te verwachten.
Met gebogen hoofd hoort hij het vonnis: drie jaar cel!

1 Nadia is vandaag jarig! Ze is al vroeg wakker. Lees maar waarom.

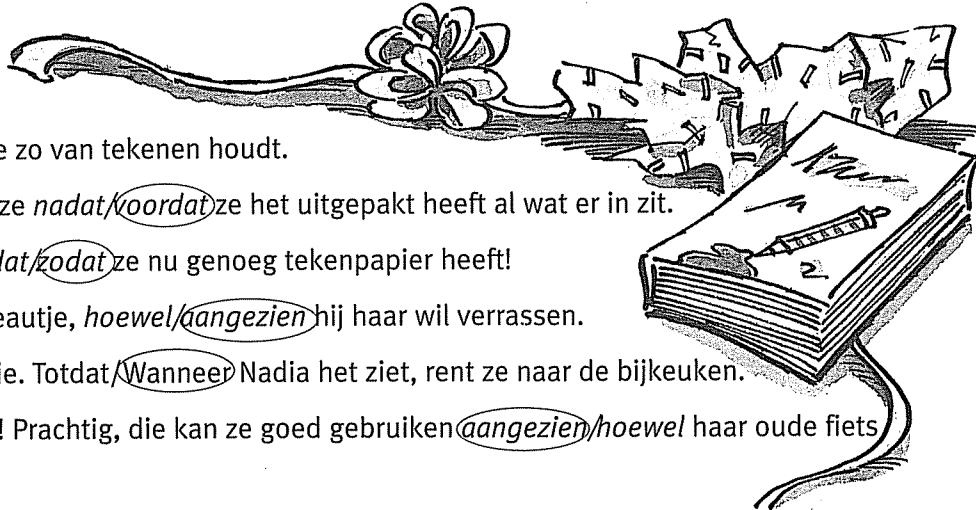
Kleur de rondjes voor de goede zinnen.

- 1 ☒ Nadia is al vroeg wakker, omdat zij zenuwachtig is.
☐ Nadia is al vroeg wakker, hoewel zij zenuwachtig is.
- 2 ☐ Vandaag is zij jarig, hoewel ze op deze dag geboren is.
☐ Vandaag is zij jarig, aangezien zij op deze dag geboren is.
- 3 ☐ Wat voor cadeaus zal ze krijgen, omdat ze beneden komt?
☐ Wat voor cadeaus zal ze krijgen, als ze beneden komt?

- 4 ☐ Ze stapt haar bed uit, hoewel ze toch klaarwakker is.
☒ Ze stapt haar bed uit, omdat ze toch klaarwakker is.
- 5 ☐ Ze loopt op haar tenen de trap af, opdat ze niemand wakker zal maken.
☒ Ze loopt op haar tenen de trap af, aangezien ze niemand wakker zal maken.

2 Maar iedereen is al wakker. Eerst knuffelen en zingen ze. En dan krijgt Nadia haar cadeautjes. Zet een rondje om het goede woord.

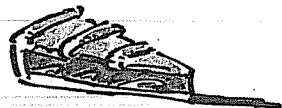
- 1 Dit cadeau krijg je omdat/wanneer je zo van tekenen houdt.
- 2 Wanneer Nadia het pakje ziet, weet ze nadat/voordat ze het uitgepakt heeft al wat er in zit.
- 3 Het is een heel mooi tekenblok, totdat/zodat ze nu genoeg tekenpapier heeft!
- 4 Haar vader heeft een heel klein cadeautje, hoewel/aangezien hij haar wil verrassen.
- 5 Wat zou dat zijn? Het is een sleuteltje. Totdat/Wanneer Nadia het ziet, rent ze naar de bijkeuken.
- 6 Daar staat een glimmend, rode fiets! Prachtig, die kan ze goed gebruiken aangezien/hoewel haar oude fiets krakkemikkig is.
- 7 Van haar zusje krijgt ze heel mooie tekenpotloden. Nu kan ze gaan tekenen totdat/wanneer ze maar wil.

3 Nadia gaat naar school en ziet daar haar vriendinnen. Omcirkel wat goed is.

- 1 Aangezien/Zodat Nadia jarig is, feliciteren zij haar.
- 2 Omdat/Terwijl haar vriendinnen willen weten wanneer Nadia haar feestje geeft, staan ze allemaal om haar heen.
- 3 Nadat/Totdat ze de uitnodigingen geeft, is dat nog geheim.
- 4 Zodat/Aangezien Nadia een paar cadeaus heeft meegenomen, kan iedereen die bekijken.
- 5 Aangezien/Totdat Nadia jarig is, mag zij als eerste in de klas vertellen.
- 6 Zodat/Wanneer zij vertelt over haar cadeaus, is iedereen wel een beetje jaloers!

4 Iedereen gaat aan het werk. Bij Nadia lukt het niet zo goed, help haar maar. Zet een streep naar de goede zin

Hoewel ze probeert op te letten,

lukt het Nadia niet.

①

Omdat ze probeert op te letten,

'Omdat ze niet oplet,

②

waarschuwt de meester haar.

'Hoewel ze niet oplet,

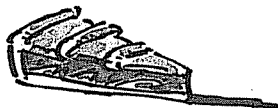
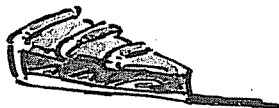

'Hoewel het bijna pauze is,

③

gaan we je verjaardag vieren,' zegt hij.

'Als het bijna pauze is,

Als het zover is,

④

gaat de klas zingen voor Nadia.

Voordat het zover is,

nadat iedereen het

verjaardagslied gezongen heeft.

⑤ Nadia gaat trakteren,

hoewel iedereen het

verjaardagslied gezongen heeft.

hoewel iedereen een zakje

chips gekregen heeft.

⑥ Ze bedanken Nadia,

wanneer iedereen een zakje

chips gekregen heeft.

5 Nadia wil de klassen rondgaan. Kies het juiste woord.

als / of

Wie zal ze meenemen langs de groepen,
Linda of Irene?

als / totdat

Ze mag een kaart uitzoeken als
ze een vriendin gekozen heeft.

en / als

Samen met Linda geven ze elke
meester en juf een stuk taart.

omdat / als

Als Nadia de klassen is rondgeweest, is het speelkwartier.

hoewel / terwijl

Sommigen spelen tikkertje, terwijl anderen knikkeren.

wanneer / hoewel

Opeens klinkt er een knal wanneer Floris zijn zakje chips laat klappen.

zodat / doordat

Hij had het zakje opgeblazen en trapte erop zodat veel kinderen schrokken.

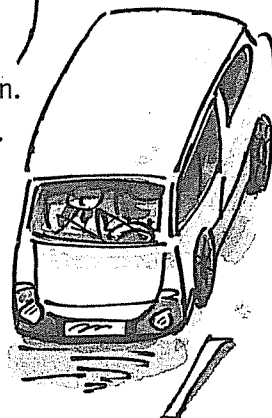
voordat / als

Floris moet heel erg hard lachen, als sommige kinderen gillen van schrik.

1 Kleur de rondjes voor de goede zinnen.

- 1 ☐ Omdat Nadia jarig is,
wil ze een partijtje geven.
- ☐ Totdat Nadia jarig is,
wil ze een partijtje geven.
- 2 ☐ Ze wil iedereen wel vragen,
aangezien ze haar hele klas leuk vindt.
- ☐ Ze wil iedereen wel vragen,
indien ze haar hele klas leuk vindt.
- 3 ☐ Hoewel haar moeder dit begrijpt,
mag Nadia negen klasgenootjes vragen.
- ☐ Opdat haar moeder dit begrijpt,
mag Nadia negen klasgenootjes vragen.
- 4 ☐ Wanneer Nadia graag buiten speelt,
wil ze een speurtocht houden.
- ☐ Aangezien Nadia graag buiten speelt,
wil ze een speurtocht houden.

2 Nadia gaat haar verjaardag vieren.

Wat wil ze doen? Kies uit:

aangezien - voordat - tot - zodat - indien

Aangezien Nadia op vrijdag jarig is, kan ze haar verjaardag mooi op zaterdag vieren.

Indien iedereen komt, zijn ze met hun tien.

Indien ze haar vader en moeder meerekent, zijn ze zelfs met hun twaalf.

Nadia wil in het bos een speurtocht houden,

zodat ze met twee auto's

naar het bos moeten gaan.

Aangezien ze aan het einde een verrassing wil hebben, wil Nadia dat de schat iets is, waar iedereen blij mee is.

Daar weet haar vader wel wat op. Maar het moet ook voor Nadia geheim blijven

tot het einde van de speurtocht.

3 Nadia viert haar feestje. Zet een rondje om de letter waar het woord niet past.

- nadat*
- a** Nadia opent een pakje, ze ervoor bedankt heeft.
 - (b)** ze de taart ophebben, wordt de taart aangesneden.
 - c** Ze gaan spelletjes doen ... ze de taart ophebben.

- omdat*
- a** De kinderen zingen Nadia toe, zij jarig is.
 - (b)** ze een spel gaan doen, kiest Nadia als eerste.
 - c** ze naar buiten gaan, trekken ze eerst hun jas aan.

- nadat*
- a** Ze gaan beginnen, ze de auto's op een parkeerplaats hebben gezet.
 - (b)** De speurtocht is in het bos, ze er naar toe zullen lopen.
 - c** De auto's zijn geparkeerd, ze naar het bos zijn gereden

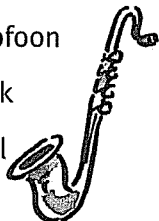
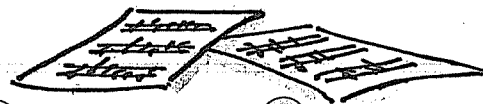
- voordat*
- (a)** Nadia een speurtocht het leukste vindt, gaan ze dat doen.
 - b** Ze krijgen nog limonade ze weggaan.
 - c** Nadia wil eerst tikkertje doen, aan de speurtocht beginnen.

- als*
- (a)** de ouders van Nadia rode wollen draadjes aan de bomen hebben gehangen, kunnen de kinderen een route volgen.
 - b** er een rood draadje aan een boom hangt, moeten de kinderen een opdracht uitvoeren.
 - c** ze de rode draadjes volgen, zullen ze de schat na een tijdje vinden.
 - als* **a** ze de laatste aanwijzing gelezen hebben, kunnen ze de schat gaan zoeken.
 - (b)** Iedereen kijkt goed onder de struiken, ze daar de schat kunnen vinden!
 - c** ze de schat hebben gevonden, blijkt er een grote stapel pannenkoeken in te zitten!

- 1 Veel mensen kunnen mooie muziek maken. Doe maar mee. Wat hoort er niet in het rijtje thuis? Kleur de letter ervoor en zet die in het letterblok.

1 **p** trompet**d** saxofoon**f** kajak**h** viool2 **l** caissière**i** pianiste**r** trompettist**a** drummer3 **a** trommels**a** drums**u** strijkstok**r** tamboerijn4 **n** muziknoot**m** muziekboek**i** muzikant**p** muziekstuk5 **t** accordeon**g** musicus**s** violist**l** klarinettist6 **n** hobo**s** trompet**i** harp**t** trombone7 **s** xylofoon**e** piano**t** orgel**k** klavecimbel8 **p** harpiste**r** drummer**e** fluitist**t** accordeon

Wie speelt het mooist? De

f	l	u	i	t	i	s	t
---	---	---	---	---	---	---	---

- 2 Bas speelt trompet. Maar hij wil een ander instrument gaan bespelen. Welk? In elk rijtje klopt er iets niet.

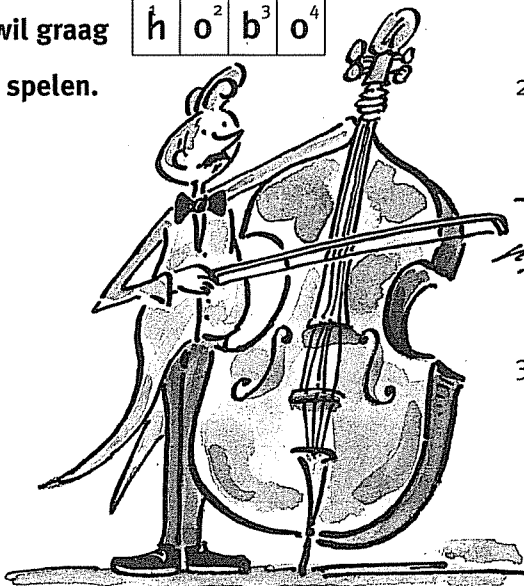
1 **h** de trompettist rookt**d** de pianist speelt**b** de drummer drumt**p** de fluitist fluit2 **i** de dirigent dirigeert**a** de hoboïst blaast**o** de gitarist wandelt**u** de violist strijkt

- 3 **(p)** de drummer drumt
(g) de bassist strijkt
(d) de fluitist fluit
(b) de trompettist trompettert

- 4 **(ij)** de strijkstok strijkt
(i) het orgel speelt
(a) de viool klinkt
(o) de harp harpoeneert

**Bas wil graag
 gaan spelen.**

h **o**² **b**³ **o**⁴

- 3 **3** Weet je wat Kim graag doet? Vul het letterblok maar in.
 Wat past er niet in de rijtjes?

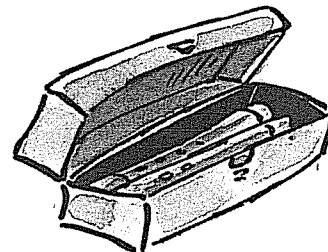
- 1 **(s)** geluid
(f) muziek
(d) klank
(z) dirigent
 2 **(r)** zangeres
(a) violiste
(o) fluitiste
(i) doedelzak

- 3 **(n)** bassist
(r) trompet
(a) hobo
(p) klarinet

- 4 **(g)** toeter
(k) gitaar
(l) harp
(p) viool
 5 **(t)** pianist
(k) drumster
(p) gitariste
(s) klarinettiste

Kim **z**¹ **i**² **n**³ **g**⁴ **t**⁵
 heel graag.

1 Bij Nienke thuis is heel wat te zien. Wat hoort er niet bij? Zet de letter in het letterblok.

- 1 (p) flat
(t) villa
(h) pergola
(d) bungalow

- 4 (k) gootsteen
(d) boekenkast
(v) fornuis
(m) afzuigkap

- 7 (s) televisie
(p) wastafel
(k) douche
(t) spiegel

- 10 (n) vloerkleed
(m) kussen
(s) sloop
(t) dekbed

- 2 (o) dakraam
(a) dakgoot
(i) dakkamer
(e) dakloze

- 5 (a) kruidenrek
(u) waterketel
(i) koekenpan
(e) boekenkast

- 8 (k) closetpot
(l) stortbak
(v) wc-bril
(h) badmat

- 11 (t) melkbeker
(k) koffiekopje
(d) thermosfles
(p) wijnglas

- 3 (f) dakgoot
(s) regenpijp
(r) kelderkast
(t) schoorsteen

- 6 (a) steelpan
(r) pannenkoek
(t) wok
(s) koekenpan

- 9 (a) handdoek
(o) theedoek
(u) zeepbakje
(e) tandenborstel

Wat heeft Nienke voor dier thuis? Een

h e² r³ d⁴ e⁵ r⁶ s⁷ h⁸ o⁹ n¹⁰ d¹¹

2 Bij Nienke thuis is ook een mooie tuin. Daar is heel wat te vinden. Maar sommige dingen horen er niet. Zet daar een streep onder.

bloemenperk

gladiolen

tuinpad

grasmaaier

afvoerput

viooltjes

gieter

rozen

struik

heggenschaar

eik

schep

beuk

hark

kastanje

vijver

gieter

citroenen

hark

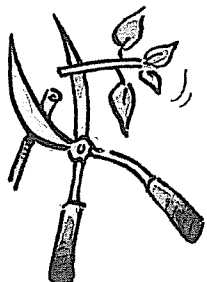
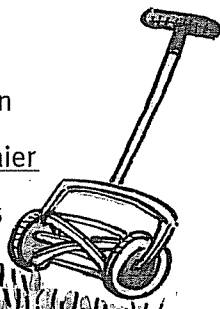
appels

schoffel

peren

pergola

kersen

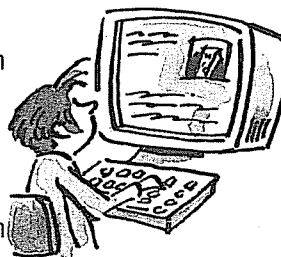
4 Nienke vindt het fijn op haar school. Wat doet ze daar vast nooit? Zet de letters in het letterblok.

1 **p** schrijven

s schaven

t scharen

v schelden

4 **k** plakken

e plenzen

d plaatsnemen

w plagen

2 **a** taal

e topografie

ij telefoneren

o tennissen

5 **e** meteorieten

a meewerken

i computeren

u meespelen

3 **k** smikkelen

p smullen

l smakken

n smelten

6 **k** opvallen

n openen

l openvallen

m opeten

Weet je wat Nienke heel mooi vindt?

t¹ o² n³ e⁴ e⁵ l⁶

① Latife is pas in Nederland komen wonen. Lastig hoor, die taal. Ze ontdekte dat sommige woorden twee verschillende dingen kunnen betekenen! Geef de 'dezelfde' woorden steeds dezelfde kleur.

Hanna zit lekker op de **bank** voor de tv.

Haar moeder ging naar de **bank** om geld te halen.

Ze heeft **bloem** nodig om een sausje te maken.

In die vaas staat één **bloem**: een roos.

De deur staat open, daardoor **tocht** het hier.

Op de schaats maakte Hanna een lange **tocht**.

Snijdt een **uitje** door de salade, stond in het recept.

Laatst maakte Hanna een **uitje** naar het Dolfinarium.

Haar ouders dronken toen een **kop** koffie.

De **kop** van hun hond is zwart-wit gevlekt.

② Hanna geeft Latife raadsels op.

Doe maar mee.

Je loopt erop naar boven.

trap

Dit geef je een voetbal.

trap

Het zit in hutspot.

wortel

Deel van een plant.

wortel

Een kapitein is de baas aan

boord

Deel van een overhemd.

boord

Een heerlijke vis.

haring

Hiermee zet je je tent vast.

haring

Een soort kasteel.

slot

Hanna doet de deur op

slot

Dat mes is erg

bot

Hier kluift een hond graag op.

bot

Hier loop je mee als je been gebroken is.

kruk

Hier kun je op zitten.

kruk

3 Weet je deze raadsels? Vul maar in.

Kies uit:

bril - wijs - haartje - slot - reep

Doe jij je fiets niet op slot ?

Tot slot speelden

de muzikanten een wals.

Ravi zingt erg vals, ze

kan geen wijs houden!

Haar vader is niet alleen knap,

hij is ook wijs.

In de soep dreef een bruin haartje.

Het scheelde maar een haartje

of ik liet toen het dienblad vallen.

Mijn moeder knipt een reep

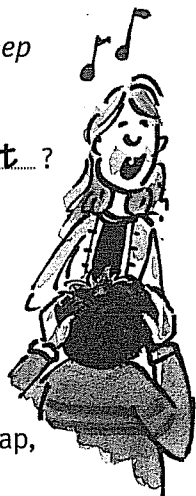
van de stof af.

Een chocolade reep met hele

hazelnoten vind ik het lekkerst!

Ron heeft een nieuwe bril gekregen.

Ze hebben thuis een houten wc- bril

4 Vul maar in. De zinnen horen twee aan twee bij elkaar.

Hanna's zus heeft een nieuwe baan gekregen bij een grote bank.

Ze wilden ook tennissen, maar de baan was helaas niet vrij.

Remco doet vaak flauw tegen zijn zusje.

Zonder zout is het eten vaak flauw.

Het is hier donker, doe het licht eens even aan.

Dit pakje is erg licht.

Ron had zijn arm in een mitella.

Remco lachte: Ben je te arm om gips te kopen?

Nienke is gevallen, haar been ziet bont en blauw.

Erik was brutaal. Hij maakte het echt te bont.

De moeder van Kim gaat hun vakantie boeken.

Ze hebben eerst heel wat boeken over dit gebied gelezen.

Kim moest nieuwe hakken onder haar schoenen laten zetten.

In dit restaurant hakken ze de peterselie heel fijn.

De eurocent is gemaakt van koper.

De koper kocht een antiek schilderij.

1 De klas doet een quiz. Er zijn drie groepen. Hanna en Latife doen ook mee. Help ze maar. Zet een rondje bij alle goede antwoorden.

Wat betekent *beven*?

- ☐ Groep 1 zegt: *beginnen*
☐ Groep 2 zegt: *trillen*
☐ Groep 3 zegt: *bibberen*

Wat betekent *schenken*?

- ☐ Groep 1 zegt: *ontvangen*
☐ Groep 2 zegt: *geven*
☐ Groep 3 zegt: *krijgen*

Wat betekent *treiteren*?

- ☐ Groep 1 zegt: *rennen*
☐ Groep 2 zegt: *pesten*
☐ Groep 3 zegt: *plagen*

Wat betekent *gluren*?

- ☐ Groep 1 zegt: *glimmen*
☐ Groep 2 zegt: *loeren*
☐ Groep 3 zegt: *stiekem kijken*

Wat betekent *zenden*?

- ☐ Groep 1 zegt: *toesturen*
☐ Groep 2 zegt: *liegen*
☐ Groep 3 zegt: *ontvangen*

Hoeveel punten hebben ze?

Groep 1:

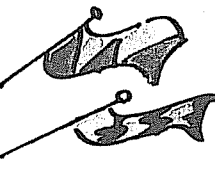
1

Groep 2:

4

Groep 3:

3

2 Meester Jan gaat het moeilijker maken. Hij maakt een rare beweging en de klas moet juist het tegenovergestelde doen. Kleur de tegenstellingen met dezelfde kleur

Meester Jan

De kinderen gaan

lacht

staan

spreekt

bewegen wild

schreeuwt

huilen

opent een boek

zwijgen

kijkt boos

spreken

staat stokstijf

zich uitrekken

zit

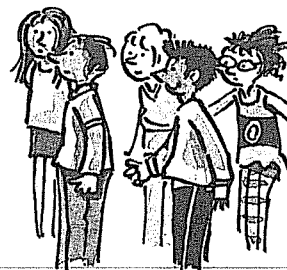
fluisteren

hurkt

hun boeken sluiten

luistert

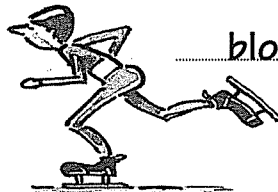
aardig kijken

3 Meester Jan heeft nog meer raadsels. Kies uit:

kopje - trap - tocht - bloem - uitje

Je kunt er een brood mee bakken,
maar je kunt het ook in een vaas zetten.

bloem

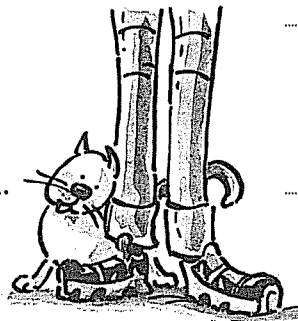
Je kunt het maken op de schaats,
maar als de deur open staat, heb je het ook.

tocht

Je gaat er van huilen als je het in stukjes snijdt,
maar als je een dagje weg gaat, noem je het ook zo.

uitje

Je drinkt er koffie uit
en poezen geven het je graag.

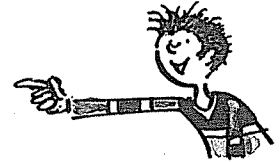
kopje

Schilders staan er op
en voetballers geven het de bal.

trap

4 Bij de groep van Jeroen lijkt het wel de
omgekeerde wereld! Hoe is het eigenlijk?

'Ha, meester Jan,'
roept Jeroen.

Jij bent heel *dom*.

slim

'Wat!' zegt meester Jan
en hij kijkt *kwaad*.

vrolijk

Hij *slentert* naar
Jeroen toe.

rent

'Wat ben jij een
beleefd kereltje.

brutaal

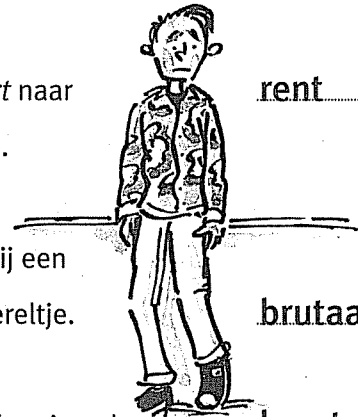
En *royaal* ben je ook.

krenterig

Ik wou dat *niemand*
zo was als jij.'

gierig

iedereen

- 1 Latife en Elsbeth geven elkaar raadsels op. Help ze maar en vul het goede woord in de zin.

Vers gebakken brood vind ik het lekkerst.

Deze bloemen zijn nog vers.

Geef mij eens een snee brood.

Ik heb een snee in mijn vinger.

Zij denken dat het ijs sterk genoeg is en wagen het erop.

Met paard en wagen maken zij een rit door het bos.

Deze kan is van koper.

Deze koper biedt € 100,- voor dat schilderij.

Er kwam een nieuw blad aan de plant.

Op een blad papier maakte hij een tekening.

Eric kocht een bos tulpen voor moederdag.

In het bos zocht Iris naar paddestoelen.

- 2 Zet een rondje om de letter van het woord dat niet in het rijtje thuishoort! Als je de omcirkelde letters in het letterblok invult lees je wat er uitkomt.

1 g beven

l bibberen

j trillen

s giebelen

4 x lawaai

ij kabaal

o schreeuwen

u herrie

2 d blinken

f glanzen

y poetsen

c glimmen

3 p kijken

n roepen

u gluren

v loeren

- 5 **f** crimineel 8 **q** aanreiken
g bandiet **r** aangeven
h boef **(m)** aanpakken
(n) slaaf **s** aanbieden

3 Jeroen en zijn vrienden doen natuurlijk het tegenovergestelde. Zet een rondje om het woord wat het tegenovergestelde is van het onderstreepte woord. Vul de letters in de hokjes onderaan en dan lees je wat Elsbeth zegt tegen Jeroen.

- 6 **(i)** repareren 9 **t** beroerd
k kapot **s** naar
m stuk **(e)** eenzaam
n defect **d** akelig
- 7 **a** volledig 10 **p** traag
b totaal **a** langzaam
(e) klaar **(n)** pittig
p helemaal **e** sloom

netjes

- 1 **b** opgeruimd
(a) slordig
d klaar
c keurig

waarheid

- 3 **g** bedenken
f eerlijk
e verzinnen
(d) leugen

troebel

- 5 **p** onduidelijk
q vaag
(r) helder
s eerlijk

wild

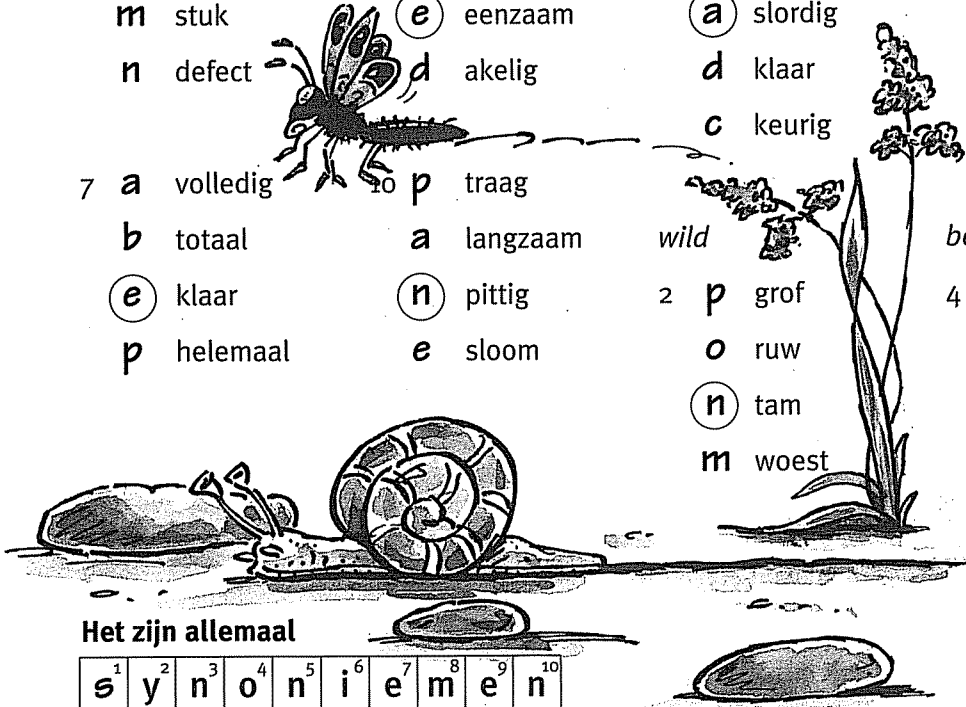
- 2 **p** grof
o ruw
(n) tam
m woest

begin

- 4 **f** eerste
(e) einde
h opening
l start

ruw

- 6 **v** bot
u gelijk
t fijn
(s) glad

Het zijn allemaal

s¹ **y**² **n**³ **o**⁴ **n**⁵ **i**⁶ **e**⁷ **m**⁸ **e**⁹ **n**¹⁰

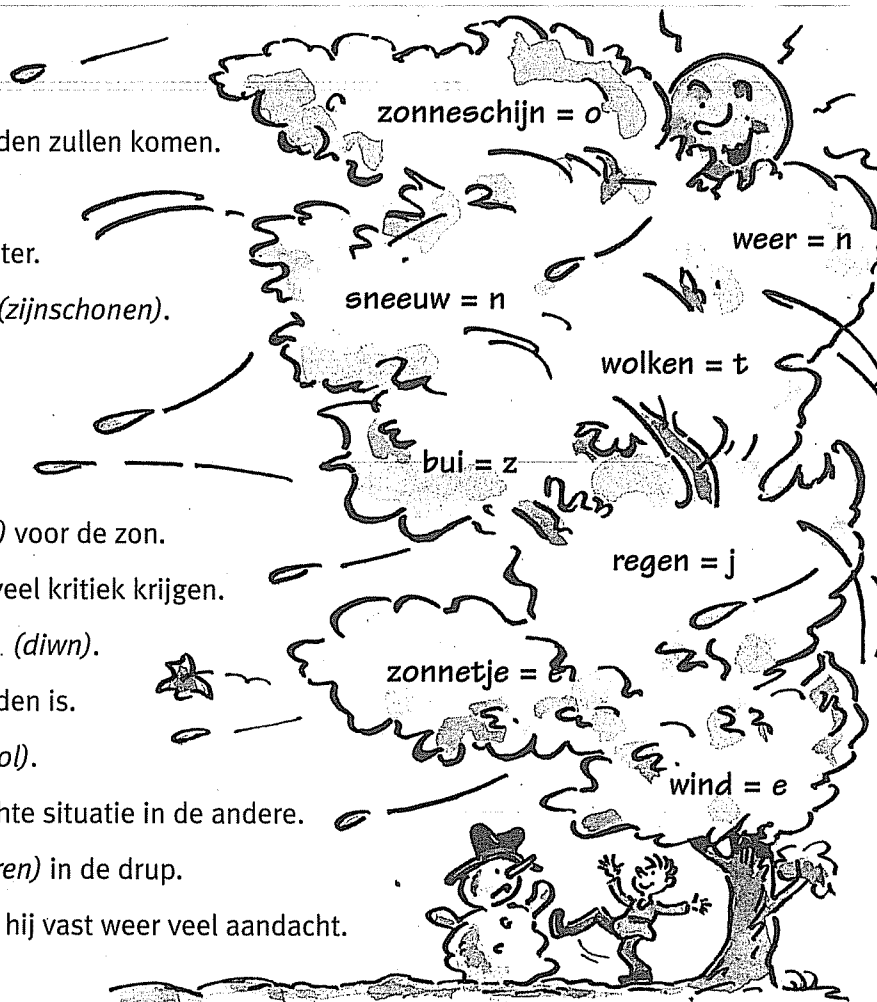
'Jullie doen het altijd

a¹ **n**² **d**³ **e**⁴ **r**⁵ **s**⁶ dan wij!

- 1 Niets is veranderlijker dan het weer, hoor je wel eens zeggen. Er zijn nog veel meer van die uitdrukkingen over het weer. Maak ze maar af.

- 1 Niels verwacht dat er allerlei moeilijkheden zullen komen.
Hij ziet de bui (*ibu*) al hangen.
- 2 Maar na die narigheid wordt het vast beter.
Want na regen komt zonneschijn (*zijnschonen*).
- 3 Hij doet dus of er niets aan de hand is.
Hij speelt mooi weer (*rewe*).
- 4 De problemen verdwijnen vast gauw.
Ze verdwijnen als sneeuw (*senuwe*) voor de zon.
- 5 Niels weet wel dat belangrijke mensen veel kritiek krijgen.
Want hoge bomen vangen veel wind (*diwn*).
- 6 Hij weet dat hij straks weer blij en tevreden is.
Dan is hij weer in de wolken (*wenkol*).
- 7 Want je komt niet gauw van de ene slechte situatie in de andere.
Hij komt vast niet van de regen (*geren*) in de drup.
- 8 Als alle narigheid achter de rug is, krijgt hij vast weer veel aandacht.
Dan wordt hij in het zonnetje (*tonzenje*) gezet.

Weet je wat Niels is? Hij is het

z ¹	o ²	n ³	n ⁴	e ⁵	t ⁶	j ⁷	e ⁸
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

in huis

② Met het weer is soms heel wat aan de hand. Vul de woorden maar in.

Kies uit:

*ijskoud - spekglad -
kurkdroog - snikheet -
kletsnat - donderbui*

Als het lang niet heeft geregend,

is de grond kurkdroog.

Na een regenbui is alles

echter weer kletsnat.

Alleen als het vriest, is dat gevaarlijk.

De wegen worden dan spekglad.

Als het dan hard waait,

is het buiten ijskoud.

Op een mooie zomerdag

is het echter snikheet.

Dan onweert het 's avonds soms

en valt er een donderbui.

③ Er zijn heel veel spreekwoorden en uitdrukkingen. Maak ze maar af. Kies uit: *beentje (n) - tanden (l) - vel (w) - oog (k) -*

been (o) - tong (e)

- 1 Achmed was heel kwaad. Hij sprong bijna uit zijn vel.
- 2 Hij had een slecht humeur. Kennelijk was hi met zijn verkeerde been uit bed gestapt.
- 3 Toen Meester Tom vroeg waarom hij zo knorrig deed, wist hij niets te zeggen. Hij stond met zijn mond vol tanden.
- 4 Daarna gingen we gymmen. Achmed gedroeg zich heel opvallend. Zijn gedrag viel echt in het oog.
- 5 Tenslotte gingen we hardlopen. Aan het einde was iedereen uitgeput. Achmeds tong hing op zijn schoenen.
- 6 Maar hij had gewonnen! Hij had zijn beste beentje voorgezet.

Weet je wat Achmed nu weer is?

Hij is in de

w ¹	o ²	l ³	k ⁴	e ⁵	n ⁶
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

- ① De weerman heeft veel last van de hitte. Voordat hij het weerbericht vertelt, houdt hij een praatje.

Ik voel me niet erg lekker.
Soms voel ik me heel koud.
Ik mag wel zeggen ijskoud.
En dan weer heb ik het warm.
Dan heb ik het snikheet.
Mijn lippen zijn niet gewoon droog,
nee, ze zijn kurkdroog.
En mijn rug is kletsnat.
Zou ik kou hebben gevat door
die donderbui van gisteravond?
Door de hagel waren de wegen toen
spekglad. Wat was ik kwaad.
Ik sprong bijna uit mijn vel.
Nou stop ik maar gauw.
Want mijn gedrag valt wel
erg in het oog ben ik bang.

- ② De weerman gaat verder met het weerbericht. Wat zegt hij?

Kies uit: *regen - bui - weer - drup - zonneschijn - regen - sneeuw - wind - hoge -*

Kijk naar de wolken op dit kaartje. U ziet de bui al hangen.
Er komt onweer. Ik kan nu wel mooi weer spelen, maar die
wolken verdrijven heus niet als sneeuw voor de zon.
Daar kunt u dan wel kritiek op hebben en mij de schuld geven.
Maar echt: ik kan er niets aan doen.
Al weet ik: hoge bomen vangen veel wind.
Met deze stapelwolken verandert er weinig.
U komt slechts van de regen in de drup.
Maar troost u: na alle narigheid komt alles weer goed.
Na regen komt immers zonneschijn.

3 Wat moet de weerman nu zeggen? Zet een rondje om het goede antwoord.

Het lijkt wel of er niets aan de hand is,
maar ik verwacht zwaar weer, want

- a** na regen komt vast weer zonneschijn.
- b** ik zie de bui al hangen.
- c** hoge bomen vangen veel wind.

Ik denk ook niet dat dat het
weer gauw verandert;

- a** na regen komt zonneschijn.
- b** ik ben helemaal in de wolken.
- c** we komen van de regen in de drup.

Ik doe dus niet of er niets
aan de hand is, want

- a** ik word in het zonnetje gezet.
- b** dan ben ik weer in de wolken.
- c** ik speel geen mooi weer.

Eind van de week wordt het anders,
dan zie je geen wolken meer, want

- a** die verdwijnen als sneeuw voor de zon.
- b** dan komen we van de regen in de drup.
- c** die bui zie ik al hangen.

Voor het weekend mag u dus rekenen
op veel zonneschijn, want

- a** dan word ik in het zonnetje gezet.
- b** dan speel ik mooi weer.
- c** achter de wolken schijnt de zon.

1 Dimitri speelt graag toneel.

Kijk maar wat hij doet. Kies uit:

hoentje - plank - hond - droog -

wit - vis - maag - rood - ziek

Dimitri zegt:

Ik heb het heel moeilijk.

Echt waar. Ik zit ermee in mijn maag.

Gisteren was ik zo gezond als een vis.

Ik voelde me zo fris als een hoentje.

En vandaag

Ik voel me zo ziek als een hond.

Ik ben stijf als een plank.

En mijn tong is vuur rood.

Mijn vel is spier wit.

En mijn lippen zijn kurk droog.

Ik voel me dood ziek.

2 Anke gelooft Dimitri niet.

Kijk maar wat ze zegt en vul de goede woorden in.

Kies uit: plank - biet - vos - varken - klontje - lapje

Dimitri, jij bent niet ziek, je bent lui. Zo lui als een varken.

Jij hebt je topografieles niet geleerd.

En nou wil je slim zijn. Zo slim als een vos.

Je doet wel of je ziek bent, maar je probeert ons voor

de gek te houden. Dat is zo klaar als een klontje.

Ja, nu wordt je hoofd zo rood als een biet.

Maar als je denkt dat je ons voor het lapje

kunt houden, dan sla je de plank mis.

Ons houdt je heus niet voor de gek!

3 Dimitri lacht. Jammer dat Anke hem door heeft gehad. Welk spreekwoord past het beste? Zet een rondje om de letter voor dat spreekwoord.

Dimitri denkt. Nou ben ik van de ene nare situatie in de andere terechtgekomen. Want ...

- a** ik ben van de regen in de drup gekomen.
- b** ik ben wel in het zonnetje gezet.
- c** het verdwijnt als sneeuw voor de zon.

Maar daarover niet getreurd, na tegenslag komen er betere tijden.

- a** Ik zie de bui al hangen.
- b** Na regen komt zonneschijn.
- c** Hoge bomen vangen veel wind.

Ik heb het goed geprobeerd met mijn toneelspel, maar ik doe verder gewoon of er niets aan de hand is.

- a** Het verdwijnt als sneeuw voor de zon.
- b** Ik ben in de wolken.
- c** Ik ga gewoon mooi weer spelen.

Ik was al bang dat ik op mijn kop zou krijgen vanwege die buikpijn.

- a** Ik zag de bui al hangen.
- b** Ik was al in de wolken.
- c** Ik wilde wel mooi weer spelen.

Je had gelijk, Anke. Ik voel me al een stuk beter. Die ziekte van me is opeens weg.

- a** Hij is als sneeuw voor de zon verdwenen.
- b** Ik ben wel even in het zonnetje gezet.
- c** Er is inderdaad niets nieuws onder de zon.

Hoe ver ben je? _____

